

Begynderundervisning i fremmedsprog:
**Er engelskmaterialet mere motiverende for
indlæring af sproget end dansk materialet?**

Alice Petersen
kt. 140268-5269

Afslutningsopgave lagt frem til B.Ed. grad i
Grunnskólakennarafræði ved Háskóla Íslands, Menntavísindasvið

December 2009

Resumé

I denne opgave bliver der gjort rede for en undersøgelse af begyndermaterialet for engelsk og dansk, hvor målet er at finde ud af om engelskmaterialet er mere motiverende for indlæringen af sproget end dansk materialet. Endvidere ønskes at få svar på om skolerne har ændret struktur og påbegyndt fremmedsprogundervisningen på yngre klassetrin efter den nye bekendtgørelse kom i 2007. Spørgeskemaer blev fremlagt for skoleinspektører, sproglærere og elever i 3 skoler, som giver deres synspunkter til kende i skriftlige svar med begrundelser for deres meninger. I alt 3 skoleinspektører, 2 engelsk- og dansklærere og 24 elever.

Undersøgelsen viser at lærere og elever ikke mener at *Portfolio* materialet egner sig som begyndermateriale i engelsk. De mener bl.a. at materialet er barnligt, mangler at tage hensyn til elevernes interesser og ikke lægger nok vægt på mundtligheden. Endvidere viser undersøgelsen at lærere og elever heller ikke mener, at *Klar parat* materialet er egnet som begyndermateriale i dansk. De mener bl.a. at materialet mangler at have elevrelaterende emner og fængende design med billeder. Derudover viser undersøgelsen, at engelskundervisningen påbegyndes i 3. klasse i 2 skoler og 2 af skolerne påbegynder danskundervisningen i 5. eller 6. klasse alt efter klassernes sammensætninger.

Resultaterne viser endvidere at materialerne ikke lægger nok vægt på brug af mundtlig kommunikation ved brug af lege, spil og sang, hvilket ikke er i overensstemmelse med bekendtgørelsen for fremmedsprog (Aðalnámskrá grunnskóla: erlend mál 2007).

Forord

Denne opgave er udarbejdet til B.Ed prøven i Háskóli Íslands, Menntavísindasvið efteråret 2009. Jeg har i de sidste 3 år arbejdet i to islandske grundskoler og bl.a. undervist i begyndermaterialet for dansk i 7. klasse, og endvidere undervist uden bog på yngre klassetrin. Da jeg endelig begyndte med afslutningsopgaven, synes jeg at det var oplagt at analysere begyndermaterialet for danskundervisningen til brug i de islandske grundskoler sammenlignet med engelskmaterialet. Jeg synes at det har været spændende at undersøge og vurdere materialet og se på om materialet opfylder kravene til bekendtgørelsens målsætninger.

I opgaven bliver begynderundervisningsmaterialet i fagene engelsk og dansk undersøgt og sammenlignet, med henblik på at finde ud af om engelskmaterialet er mere motiverende end dansk materialet, hvilket har indflydelse på elevernes interesse for sproget. Evalueringsspørgsmål omhandlende undervisningsmaterialets motivering for indlæring og interesse for sproget blev uddelt til elever, lærere, forældre og skoleinspektører. Endvidere bliver skoleinspektører i evalueringsspørgsmålene spurgt om de har ændret skolens struktur og indført engelsk og dansk i lavere klasser efter den nye bekendtgørelse kom i 2007.

Jeg spurgte Lisbeth Egerod Hubbard om hun ville være min vejleder i foråret 2009, og det sagde hun ja til. Jeg vil takke hende for hjælpen, god vejledning, tålmodighed og støtte gennem opgavens forløb.

Endvidere vil jeg takke elever, lærere, forældre og skoleinspektører for deres deltagelse i opgaven ved at give sig tid til at svare på evalueringsspørgsmålene.

Og sidst men ikke mindst vil jeg takke min familie, venner og kollegaer for stor tålmodighed, forståelse og støtte gennem mit uddannelsesforløb de sidste par år og ikke sidst nu mens jeg har arbejdet på afslutningsopgaven.

Laugarási 6. december 2009

Alice Petersen

Indholdsfortegnelse

Resumé	1
Forord	2
Indholdsfortegnelse	3
1. Indledning	6
2. Baggrund for undersøgelsen	8
2.1 Undersøgelsens spørgsmål og baggrundstese.....	8
2.2 Undersøgelsen i praksis	9
2.3 Deltagere	9
2.4 Undersøgelsemetode.....	9
2.4.1 Spørgeskemaer for engelsk og dansk	10
3. Fra forordet i undervisningsministeriets bekendtgørelse for fagene engelsk og dansk	11
3.1 Undervisningsministeriets bekendtgørelse for faget engelsk	12
3.1.1 Formål med engelskundervisningen.....	12
3.1.2 Delmål med engelskundervisningen i de første undervisningsår	13
3.1.3 Slutmålet med engelskundervisningen i det sidste undervisningsår	14
3.2 Undervisningsministeriets bekendtgørelse for faget dansk.....	15
3.2.1 Formål med danskundervisningen	15
3.2.2 Delmål med danskundervisningen	16
3.2.3 Slutmål med danskundervisningen.....	17
3.3 Sammenligning af fagplanernes mål.....	17
4. Undervisningsmaterialet som ligger til grund for opgaven.....	19
4.1 Undervisningsmaterialet i engelsk.....	20
4.2 Undervisningsmaterialet i dansk.....	21
5. Fremmedsprogsdidaktik.....	23

5.1. Undervisningsmetoder i engelskmaterialet	26
5.1.1 Organiseringsformer for engelsk.....	26
5.2 Undervisningsmetoder i dansk materialet	27
5.2.2 Organiseringsformer for dansk	28
6. Evaluering som led i undervisningen.....	30
6.1 Engelskmaterialet og evaluering.....	32
6.2 Dansk materialet og evaluering	32
7. Anvendelse af it og andre medier i engelsk- og danskundervisningen.....	34
7.1 Interaktive opgaver i engelsk- og dansk materialet	35
8. Vurderinger af undervisningsmaterialerne.....	36
8.1 Vurdering af undervisningsmaterialet for faget engelsk	36
8.2 Vurdering af undervisningsmaterialet for faget dansk	38
9. Spørgeskemaundersøgelsens resultat.....	41
9.1 Analyse af spørgeskemaundersøgelsen for engelskmaterialet	41
9.1.1 Sammenfatning af skoleinspektørers svar angående engelsk	41
9.1.2 Sammenfatning af lærernes svar angående engelsk	42
9.1.3 Sammenfatning af elevernes svar angående engelsk.....	42
9.2 Analyse af spørgeskemaundersøgelsen for dansk materialet	43
9.2.1 Sammenfatning af skoleinspektørers svar angående dansk	43
9.2.2 Sammenfatning af lærernes svar angående dansk.....	43
9.2.3 Sammenfatning af elevernes svar angående dansk	44
9.3 Sammenligning af deltagernes svar for engelsk og dansk.....	44
10. Konklusion og diskussion af undersøgelsens resultat.....	47
11. Perspektivering.....	50
Litteratur	51
Bilag 1 - Forside til spørgeskemaer.....	55

Bilag 2 - Spørgeskema for engelsk, skoleinspektører	56
Bilag 3 - Spørgeskema for engelsklærerne	57
Bilag 4 - Spørgeskema for engelsk, eleverne.....	58
Bilag 5 - Spørgeskema for engelsk, forældrene	60
Bilag 6 - Spørgeskema for dansk, skoleinspektører	61
Bilag 7 - Spørgeskema for dansklærerne.....	62
Bilag 8 - Spørgeskema for dansk, eleverne.....	63
Bilag 9 - Spørgeskema for dansk, forældrene.....	64
Bilag 10 - Vurdering af danskmateriale.....	65
Bilag 11 - Svarresultater fra skoleinspektører angående skolestruktur for engelsk	67
Bilag 12 - Svarresultater fra engelsklærere.....	68
Bilag 13 - Svarresultater fra eleverne angående engelsk.....	70
Bilag 14 - Svarresultat fra forældrene for engelsk	72
Bilag 15 - Svarresultater fra skoleinspektører angående skolestruktur for dansk	73
Bilag 16 - Svarresultater fra dansklærere.....	74
Bilag 17 - Svarresultat fra eleverne angående danskmateriale.....	76
Bilag 18 - Svarresultat fra forældrene for dansk	78

1. Indledning

Mit udgangspunkt for opgaven er at finde ud af om engelskmaterialet er mere motiverende for indlæring af sproget end dansk materialet. Set ud fra en forældersynsvinkel må jeg konstantere at materialet til faget engelsk virker langt mere inspirerende, motiverende og farverigt i sammenligning med materialet til faget dansk. Jeg har undervist i dansk i 7. klasse de sidste 3 år og brugt *Klar parat* materialet i undervisningen. Denne forskel i materialerne for de to fag har givet mig inspiration til at foretage en nærmere undersøgelse af materialerne.

Spørgeskemaer bliver fremlagt for lærere, elever og forældre, hvor de bliver spurgt om deres mening om begynderundervisningen i engelsk og dansk, med henblik på materialet, dvs. om materialet har indflydelse på elevernes interesse for sproget og indlæringsmotivation. Eleverne bliver desuden spurgt, hvordan det går med at lære sprogene og hvad der er sværest i sprogindlæringen.

Jeg har i den første del af min opgave gjort rede for spørgsmålet og tesen bag min undersøgelse af undervisningsmaterialerne. Endvidere gør jeg rede for undersøgelsen i praksis, dvs. hvor mange skoler der deltog, deltagere og evalueringsspørgsmålene.

I den anden del bliver der foretaget en sammenligning af de to fags bekendtgørelse, *Aðalnámskrá grunnskóla: erlend tungumál*, som udgivet er af Menntamálaráðuneytið, Reykjavík i 2007. Der er sket mange ændringer i forbindelse med sprogundervisningen de sidste år, specielt med den nyeste bekendtgørelse, hvor skoler kan begynde at undervise i engelsk i 1. klasse og dansk i 5. klasse. Desuden foretages en undersøgelse af begyndermaterialet i fagene engelsk og dansk. Endvidere bliver sprogdidaktikken beskrevet, herunder evalueringsmetoder og brug af evalueringer i begyndermaterialet samt brug af it og medier i undervisningen.

I den tredje del bliver der gjort rede for undersøgelsens resultat. Først bliver der gjort rede for deltagernes svar angående engelsk og dansk hver for sig. Derefter bliver svarene sammenlignet mellem fagene, og en konklusion angående tesen fremsat til sidst i opgaven.

De materialer, som ligger til grund for undersøgelsen er *Portfolio* af Cecilia Nijlén og Laurie Gardenkran, 1999 og *Klar parat* af Arnbjörg Eiðsdóttir, Bergþóra S. Kristjánsdóttir og Kristín

Jóhannesdóttir , 1999. *Portfolio* materialet er beregnet til begynderundervisningen i engelsk i 5. klasse og *Klar parat* i dansk i 7. klasse. I opgaven bliver indholdet i disse materialer undersøgt med henblik på om de følger fagplanen, og de bliver vurderet ud fra sprogdidaktiske krav til undervisning og materialer.

Jeg synes at det har været spændende at sammenligne materialerne og høre elevernes, enkelte forældres, lærernes og skoleinspektørens meninger om undervisningsmaterialerne for engelsk og dansk.

2. Baggrund for undersøgelsen

Jeg har valgt at sammenligne materialet til begynderundervisningen, da den nye bekendtgørelse *Aðalnámskrá grunnskóla: erlend tungumál* fra 2007 giver skolerne mulighed for at indføre engelsk i 1. klasse og dansk 5. klasse. Jeg har valgt at kigge på disse materialer, da begge materialer er flere år gamle og *Portfolio* materialet er beregnet for elever i 5. klasse og *Klar parat* er beregnet som begyndermateriale til elever i 7. klasse.

Jeg synes at det ville være spændende at få at vide om lærerne, eleverne og forældrene mener at engelskmaterialet har mere indflydelse på interessen for sproget og indlæringen end dansk materialet. Derudover at høre om skolerne har ændret deres skolestruktur og indført engelsk og dansk i lavere klasser efter den nye læseplan udkom i 2007.

I forbindelse med undersøgelsen af undervisningsmaterialet har jeg sammenlignet fagplanerne for sprogundervisningen i engelsk og dansk.

2.1 Undersøgelsens spørgsmål og baggrundstese

Begynderundervisning i fremmedsprog:

Er engelskmaterialet mere motiverende for indlæring af sproget end dansk materialet?

Tese:

Materialet har en stor indflydelse på elevernes interesse for sproget og indlæring. Engelsk materialet er mere farverigt og fængende med mange tegninger. Det bevirker, at eleverne har nemmere ved at lære, forstå og huske ordene.

2.2 Undersøgelsen i praksis

Jeg har lavet skriftlige spørgeskemaer til skoleinspektører, engelsk- og dansklærere, eleverne og deres forældre. I valget af skoler er der lagt vægt på at skolerne underviser i materialerne *Portfolio* og *Klar parat*, som ligger til grund for undersøgelsen.

Jeg lavede en forside til spørgeskemaerne, bilag 1, og havde samme forside til alle skemaerne. I spørgeskemaerne var spørgsmålene kun på islandsk, men i opgaven er de endvidere oversat til dansk. Spørgeskemaerne var med plads til at skrive svarene ned, men undlades her i bilagene af pladshensyn.

2.3 Deltagere

Jeg valgte at fremlægge spørgeskemaerne selv ved at møde op i skolerne, så deltagerne kunne være i deres vante omgivelser og bestemte mig for at vælge skoler i provinsen. Deltagerne blev spurgt om de ville deltage i undersøgelsen og gjort opmærksom på at deres navne ikke ville blive offentliggjort i opgaven. Deltagerne er valgt ud fra at have fået undervisning i materialerne, som opgaven handler om, dvs. *Portfolio* materialet i 5. klasse og *Klar parat* i 7. klasse.

2.4 Undersøgelsesmetode

Jeg har i opgaven valgt at bruge kvalitativ undersøgelsesmetode, hvor jeg har lavet evalueringsspørgsmål til deltagerne. Jeg valgte at bruge denne undersøgelsesmetode og have åbne spørgsmål, så deltagerne havde mulighed for at uddybe og begrunde deres svar. I spørgsmålene håber jeg at få deltagerne meninger om begynderundervisningsmaterialet for fagene engelsk og dansk. I spørgsmålene angående, hvor meget læreren taler målsproget i

undervisningen går skalaen fra 1 – 9 til at få et midtpunkt. Eleverne kender skalaen i forbindelse med karakter i skolen, derfor bestemte jeg mig for at have denne skala. De kan sætte tallene i relation til noget de kender. I spørgsmålet fik de opgivet, at 1=ikke noget og 9=hele tiden, og kunne ud fra disse tal tage stilling til, hvor meget læreren snakker målsproget i undervisningen.

Undersøgelsens formål er at finde svar på, om engelskmaterialet er mere motiverende for indlæringen af sproget end dansk materialet og en tese er fremsat. I undersøgelsen er der samlet oplysninger som enten bekræfter eller demterer tesen og ud fra resultaterne konkluderes, om tesen passer eller ej.

2.4.1 Spørgeskemaer for engelsk og dansk

Skoleinspektører bliver spurgt om skolens struktur for begynderundervisning i engelsk og dansk, og om de mener at lærerens uddannelse har indflydelse på sprogundervisningen, bilag 2 og 6. Lærere, elever og forældre bliver stillet samme spørgsmål angående materialet og hvad de mener at et materiale bør indeholde for at fange og vedligeholde elevernes interesser for h.h.v. engelsk og dansk.

Derudover bliver engelsk- og dansklærere spurgt om deres uddannelse, og om hvor meget de bruger målsproget i undervisningen, bilag 3 og 7. Eleverne bliver spurgt om deres køn, hvordan det går at lære engelsk og dansk, hvad der er sværest ved at lære sprogene og hvor meget læreren taler målsproget i undervisningen, bilag 4 og 8. Forældrene bliver spurgt om barnets køn og om de mener at det er nødvendigt at lære begge sprog, bilag 5 og 9.

3. Fra forordet i undervisningsministeriets bekendtgørelse for fagene engelsk og dansk

Der bliver lagt vægt på at sprog bliver mere og mere nødvendige efter som forbindelserne mellem landene øges. Det er nødvendigt at skabe interesse for sproget helt fra begyndelsen af og sørge for at interessen og motivationen vedligeholdes. Endvidere er det vigtigt at skabe en positiv forståelse og interesse for fremmedsprogsindlæringen og fremmede kulturer. Gennem denne forståelse kan der skabes en større tolerance, indsigt og viden om andre nationers befolkning og levemåde.

Sprogundervisningen skal være både til gavn og glæde for eleverne, hvor der lægges vægt på at eleverne får lejlighed til at bruge sproget i naturlige sammenhænge og lærer, hvilke sprog handlinger der bruges i forskellige sammenhænge. Desuden er det vigtigt at eleverne bliver undervist i andre landes kultur, vaner og traditioner og lærer om passende adfærd. Det er nødvendigt at de temaer der arbejdes med støtter elevernes personlige udvikling, selvsikkerhed og modenhed.

I bekendtgørelsen bliver målene inddelt efter de fire færdigheder, hvor tale er inddelt i hhv. dialog og monolog. Grundlæggende for hvert enkelt sprog er sprogsystemet, den grammatiske opbygning og ordforrådet. Disse dele danner basis for, at vi kan forstå det, vi hører og læser, og desuden giver indsigten mulighed for mundtlig eller skriftlig kommunikation. Eleverne skal lære at anvende sprogsystemet korrekt. Her spiller grammatik en stor rolle som støtte for både sprogtilgængelsen og sprogfærdigheden. Grammatik bør ikke være en færdighed i sig selv, men en del af baggrunden for sproget og sprogforståelsen. Grammatik skal ikke være styrende i undervisningen, men anvendes som forklaring på sprogets opbygning. I bekendtgørelsen fremhæves det, at grammatik ikke længere skal danne baggrund for sprogforståelse i begynderundervisningen (*Aðalnámskrá grunnskóla: erlend tungumál 2007:10*).

De næste kapitler er også uddrag fra bekendtgørelsen, *Aðalnámskrá grunnskóla: erlend tungumál* fra 2007, men jeg omtaler ikke alt i bekendtgørelsen, kun det som handler om formål og delmål for begynderundervisningen og slutmålene for sprogene, som eleverne helst skal have nået inden de forlader grundskolen i 10. klasse.

3.1 Undervisningsministeriets bekendtgørelse for faget engelsk

Som grundlag for opgaven ligger bekendtgørelsen for fremmedsprog, *Aðalnámskrá grunnskóla: erlend tungumál*, som er udgivet af Menntamálaráðuneytið (Undervisningsministeriet i Island) i 2007. Engelsk er i følge den nationale bekendtgørelse for fremmedsprog et obligatorisk fag i de islandske grundskoler og det første fremmedsprog eleverne lærer. I følge *Aðalnámskrá grunnskóla: almennur hluti* fra 2006 skal engelskundervisningen påbegyndes i 4. klasse, hvor imod man tidligere begyndte at undervise i engelsk i 5. klasse.

I den nyeste bekendtgørelse *Aðalnámskrá grunnskóla: erlend tungumál*, 2007 kan skoler påbegynde engelskundervisningen i 1. klasse og dele antallet af timer i engelskundervisningen mellem årene inden for hver periode, dvs. i 1. - 4. klasse, 5.- 7. klasse og 8.- 10. klasse. Der skal i følge den nyeste bekendtgørelse undervises i engelsk i 40 minutter i 1. – 4. klasse, 240 minutter i 5. – 7. klasse og 400 minutter i 8. – 10. klasse, i alt 680 minutter (*Aðalnámskrá grunnskóla: almennur hluti*, 2006:14).

3.1.1 Formål med engelskundervisningen

Det er en generel opfattelse, at de islandske elever er gode til engelsk, inden de begynder at modtage undervisning i faget i skolen. Der er mange grunde til, at det er vigtigt at lære engelsk. For det første rejser mange islændinge til udlandet for at tage en videreuddannelse. For det andet befinder mange af Islands forretningsforbindelser sig i Amerika og England, men først og fremmest er engelsk et internationalt sprog, som anvendes i mange andre lande. For det tredje er turisme en voksende erhvervsgræn i Island, og mange udenlandske turister, som kommer til landet, er engelsktalende. For det fjerde er computersproget engelsk.

3.1.2 Delmål med engelskundervisningen i de første undervisningsår

I engelsk er fagplanen inddelt i delmål for hvert alderstrin, dvs. 4. klasse, 5. - 7. klasse og 8. – 10. klasse. Da min undersøgelse fokuserer på begynderundervisningen, vil jeg ikke give en redegørelse for delmålene for elever i 8. – 10. klasse. I fagplanen anbefales at undervisningen foregår mest muligt på engelsk, derved lærer eleverne hurtigere at forstå, lytte og tilegne sig sproget.

Delmålet for 4. klasse er at opbygge et positivt forhold til engelsk og skabe situationer, hvor eleverne kan bruge sproget på en enkel måde. Eleverne bør gøres opmærksomme på, at fejl ikke er farlige, men skal bruges til at lære af. Eleverne skal føle sig tilpas i undervisningen og lære at bruge sproget i lette samtalekonstruktioner og samtalelege. De skal lære at have fornemmelse for udtale, tryk og rytme, derfor bliver der lagt vægt på gentagelse af ord og ordforråd. Eleverne skal arbejde med ordene i forskellige sammenhænge og det er nødvendigt at bemærke at elever ikke lærer på samme måde. Derfor skal undervisningen være afvekslende og spændende, helst i forbindelse med hverdagen og de nære omgivelser. I begynderundervisningen bør tale og lytte være de primære færdigheder og skriftlig formulering og oplæsning bør have en sekundærrolle.

I delmålet for 5. klasse bliver der stadig lagt vægt på de samme to færdigheder tale og lytte som for 4. klasse. Eleverne trænes i at gentage ord gennem lege, gentagelselege og trænes i at tale engelsk på en måde der passer til klassetrinet. Der bør lægges vægt på at bruge forskelligt undervisningsmateriale og forskellige undervisningsmetoder. Eleverne skal informeres om børns liv og hverdag i engelsktalende lande, specielt børn på samme alder.

I 4. og 5. klasse er formel evaluering ikke passende. Læreren skal bedømme det som eleven kan og gør godt i forhold til delmålene. Evalueringen skal være integreret i undervisningen, hvor eleverne får feedback på deres læringsproces med fokus på lytning og det talte sprog.

Elever i 6. klasse skal forsøge at bruge sproget i forskellige situationer på grundlag af delmålene for 4. og 5. klasse. Der skal stadig lægges vægt på lytning og det talte sprog, og eleverne skal på dette trin begynde at lære at læse lette tekster og bøger med billeder. Elever bør have adgang til letlæsningsbøger, som passer for hver elevs kunnen og interesse. Endvidere bliver der lagt vægt på at eleverne trænes i at skrive lette tekster.

I 7. klasse skal emner sættes i forbindelse med elevernes dagligdag, dvs. det, som angår dem selv personligt eller interesserer dem. Eleverne skal på dette fagtrin kunne forstå det talte sprog og selv kunne fortælle om ting, som angår dem selv. Endvidere er det godt at begynde at træne enkle grammatiske regler, mundtligt og skriftligt. Det er nødvendigt, at der bliver lagt vægt på, at eleverne er aktive i sprogundervisningen og at undervisningen er afvekslende. Eleverne skal begynde at skrive korte tekster ud fra emnerne, men det er også nødvendigt at eleverne opfodres til at bruge deres fantasi.

I 6. og 7. klasse skal evalueringen bygges på mundtligheden men derudover også læseforståelse, hvor eleverne evalueres jævnt over undervisningsforløbet med henblik på deres fremskridt og deltagelse i timerne. I forbindelse med skriftligheden skal læreren holde øje med om de mest almindelige ord staves rigtigt. Eleverne skal deltage i evalueringerne ved brug af selv- og partnerevalueringer, evt. ved brug af den *Europæiske sprogportfolio*.

3.1.3 Slutmålet med engelskundervisningen i det sidste undervisningsår

Slutmålet for engelskundervisningen i grundskolen er, at eleverne bør have tilegnet sig så mange engelskkundskaber, at de kan benytte sproget i Island og i udlandet til videre uddannelse. Det er vigtigt, at eleverne kan forstå talesproget fra de fleste engelsktalende områder, når det handler om emner, de kender. Endvidere skal der lægges vægt på at eleverne trænes i at tale engelsk på et tydeligt og velstruktureret sprog. Eleverne skal lære at anvende et varieret sprog, der kan indøves ved at lytte til og læse tekster af forskellig art. Eleverne skal endvidere kunne udtrykke sig skriftlig i et relevant sprog med et fyldigt indhold. Det er vigtigt, at eleverne tilegner sig selvstændighed og lærer at sige deres mening om de forskellige undervisningsemner. De skal lære at reflektere over indlæringsprocessen og være bevidste om, hvordan de kan gøre fremskridt i sproget.

3.2 Undervisningsministeriets bekendtgørelse for faget dansk

Som grundlag for opgaven ligger bekendtgørelsen for fremmedsprog *Aðalnámskrá Grunnskóla: erlend tungumál*, udgivet af Menntamálaráðuneytið (Undervisningsministeriet i Island) i 2007. Dansk er i følge den nationale bekendtgørelse for fremmedsprog et obligatorisk fag i de islandske grundskoler fra 7. klasse. I følge den nye fagplan i dansk, gives der mulighed for, at skoler kan påbegynde danskundervisningen i 5. eller 6. klasse. Dansk er det andet fremmedsprog i de islandske grundskoler, men var indtil 1999 det første fremmedsprog. På Færøerne og Grønland undervises i dansk som andetsprog, og det samme gælder for udlændinge i Danmark. Island er derfor det eneste land, der underviser i dansk som fremmedsprog. I Island bliver undervisningsmaterialet for faget dansk produceret af islandske fagfolk og sproglærere.

Skoler kan i følge den nyeste bekendtgørelse *Aðalnámskrá grunnskóla: erlend tungumál, 2007* begynde at undervise i dansk i 5. klasse og dele antallet af dansktimer mellem årene inden for hver periode, dvs. i 5. – 7. klasse og 8. – 10. klasse. Eleverne skal undervises i dansk i 120 minutter i 5. – 7. klasse og 440 minutter i 8. – 10. klasse, i alt 560 minutter (*Aðalnámskrá grunnskóla: almennur hluti, 2006:14*)

3.2.1 Formål med danskundervisningen

Danskundervisningen skal være en hjælp til at vedligeholde og forøge samarbejdet mellem de nordiske lande. Mange islændinge rejser til Danmark eller de øvrige nordiske lande for at studere eller arbejde. Det er derfor vigtigt at eleverne får et positivt forhold og solidt kendskab til dansk og lærer at bruge sproget i forskellige naturlige sammenhænge. Ved at kunne forstå og udtrykke sig på dansk vil det være lettere at forstå færøsk, norsk og svensk. De skandinaviske sprog og færøsk er nært beslægtede med det islandske sprog. Dette slægtskab bevirker, at det er lettere for de islandske elever at lære dansk.

3.2.2 Delmål med danskundervisningen

I dansk er fagplanen inddelt i delmål for hvert klassetrin, dvs. 7. klasse og 8. – 10. klasse. Da opgaven specielt drejer sig om begynderundervisningen, vil jeg ikke redegøre for delmålene for elever i 8. – 10. klasse. I den nye bekendtgørelse *Aðalnámskrá grunnskóla: erlend tungumál* fra 2007 kan skoler dog begynde danskundervisningen i 5. eller 6. klasse.

Delmålene for begynderundervisningen i 5. klasse er, at undervisningen skal vække elevernes interesse for dansk. Eleverne skal lære at forstå enkle ord og sætninger. Sprogundervisningen skal bygge på lytte- og taleøvelser, hvor eleverne gennem lege, spil, sange og alderssvarende opgaver lærer ordforråd, og simple sætningsopbygninger leges ind i eleverne. Undervisningen skal bygge på de temaer, som står eleverne nærmest, d.v.s. dem selv, familien og deres dagligdag.

I 6. klasse skal undervisningen stadig være spændende og sjov og bygges på elevernes kunnen indlært i 5. klasse. Eleverne skal have mulighed for selvstændigt at vælge mellem opgaver, sætte sig realistiske mål og selvevaluere deres opgaver og kunnen. Undervisningen skal bygge på temaer som står elevernes nærmest gennem lege, spil og sange. I undervisningen skal der bruges forskellige undervisningsmetoder og eleverne skal have mulighed for at arbejde individuelt, parvist og i gruppearbejde.

Evalueringen for 5. og 6. klassetrin skal understrege delmålene ud fra emnerne, som der har været arbejdet med i undervisningsforløbet. Elevernes opgaver skal ligge til grund for evalueringen, derudover selv- og partnerevaluering. Derudover skal elevernes deltagelse i undervisningen vurderes.

I delmålene for 7. klasse fremhæves at undervisningen skal være levende, så elevernes sprog og sprogbrug udvikles hurtigt, så de kan mærke at de får udbytte af det de lærer. Der skal lægges vægt på at eleverne forstår det der foregår og tales om i sprogundervisningen og lærer at tale om ting i deres hverdag. Endvidere skal der lægges vægt på læsning og læseforståelse, så eleverne opnår en forståelse af de læste tekster. På dette klassetrin skal undervisningen ikke baseres på skriftlig fremstilling, og kun benyttes til at fæste ordforråd i elevernes hukommelse. Eleverne

skal gøres opmærksom på målene med danskundervisningen og hvordan de bedst tilegner sig sproget.

I 7. klasse skal evalueringen være varieret og bygges på de undervisningsmetoder, som har været brugt i undervisningsforløbet. Elevernes udbytte skal bedømmes med prøver og løbende evaluering i undervisningstimerne. Evalueringen skal også bygges på elevernes opgaver, hvor der bliver lagt mærke til om de mest almindelige ord staves korrekt. Eleverne skal deltage i evalueringerne ved brug af selv- eller partnerevalueringer, specielt i forbindelse med mundtligheden, evt. ved brug af den *Europæiske sprogportfolio*.

3.2.3 Slutmål med danskundervisningen

Slutmålet for danskundervisningen i 10. klasse er, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder inden for de fire færdigheder: tale, lytte, læse og skrive. Eleverne skal have tilegnet sig sproglig kompetence, så de kan forstå indholdet af det læste og hørte. Desuden skal eleverne kunne gøre sig forståelige på dansk, såvel mundtlig som skriftligt. Derudover skal eleverne reflektere over egen sprogtilegnelse og være bevidste om, hvordan yderlige fremskridt kan opnås i sproget. Eleverne skal endvidere have lært om opbygningen af det danske samfund, dansk kultur og forskellige danske traditioner.

3.3 Sammenligning af fagplanernes mål

I fagplanen for engelsk bliver det fremhævet, at eleverne møder med forskellig faglig baggrund i sprogundervisningens begyndelse. Endvidere fremhæves det, at det er nødvendigt at det engelske sprog bruges så meget som muligt i undervisningen. I fagplanen for dansk bliver der ikke fremhævet noget om elevernes faglige baggrund og heller ikke om nødvendigheden af at tale

dansk i undervisningen. I fagplanen for dansk bliver det fremhævet, at islandsk og dansk ligner hinanden, og det skal udnyttes i undervisningen.

I engelsk kan undervisningen påbegyndes allerede i 1. klasse, men ikke før end i 5. klasse i dansk. Der bliver gjort forskel på antal af minutter der skal undervises i fagene i grundskolen, h.h.v. 680 minutter i engelsk og 560 minutter i dansk. Forskellen er 120 minutter, som svarer til 3 undervisningstimer. Der bliver lagt mere vægt på at eleverne lærer engelsk end dansk, selvom der for begge sprog fremhæves at det er nødvendigt at lære sprogene, da mange islændinge rejser til at engelsktalende lande eller til et af de nordiske lande for at arbejde eller tage en videreuddannelse.

Delmålene for fagene er de samme, hvor der for begge fag bliver lagt vægt på mundtligheden gennem tale og lytning. I begynderundervisningen bliver der ikke lagt vægt på den skriftlige formulering og opgaverne skal være enkle og i forbindelse med ordforrådsindlæringen.

Undervisningen skal være interessant og baseres på temaer, der er aktuelle for eleverne, f.eks. deres familie og deres dagligdag. Endvidere bliver der for begge sprog understreget, at man ikke skal lægge vægt på grammatik i begynderundervisningen. Undervisningen skal i begge sprog baseres på samtaler, lytteøvelser, leg og sange.

Evalueringerne er de samme for fagene, hvor eleverne i begynderundervisningen skal bedømmes ud fra deltagelse i timerne og mundtligheden. Eleverne skal deltage i evalueringerne ved brug af forskellige former for evalueringsmetoder, f.eks. selv- og partnerevalueringer. I 7. klasse skal endvidere elevernes læseforståelse bedømmes, og man skal begynde at rette stavefejl i de mest almindelige ord. Begge fagplaner for sprogene henviser til inddragelse af den *Europæiske sprogportfolio* i forbindelse med selvevalueringer.

4. Undervisningsmaterialet som ligger til grund for opgaven

Jeg har valgt at undersøge et materiale for hvert af fagene i begynderundervisningen, h.h.v. *Portfolio* materialet i engelsk og *Klar parat* materialet i dansk.

Portfolio materialet er skrevet af Cecilia Nijlén og Laurie Gardenkrans og udgivet af Námsgagnastofnun i 1999. *Portfolio – Teacher's Guide* er skrevet af samme forfattere og oversat til islandsk af Björn Gunnlaugsson. Materialet består af fire bøger: læsebogen *Portfolio Speak Out*, elevbogen *Portfolio Work Out*, samlemappen *My Portfolio Collection*, lærervejledningen *Portfolio Teacher's Guide* og *Portfolio* lydbånd med lytteøvelser og sange. I opgaven bliver disse materialer herefter omtalt som *Speak Out*, *Work Out* og *Teacher's Guide*. Læsebogen *Speak out* er farverig med mange tegninger, men de andre bøger er printet i sort-hvid. Materialet har 19 temaer, hvor der bliver lagt vægt på de fire færdigheder, dvs. lytte, tale, læse og skrive. Mindst vægt er lagt på skriftlig formulering. Når eleverne opnår en større sprogfærdighed, har de muligheder for at vælge læsebøger i serien *Portfolio Topic books*, som ikke bliver omtalt nærmere i opgaven. Bøgerne indeholder mere krævende tekster, der øger elevernes ordforråd. Eleverne samler alle deres opgaver i samlemappen, *My Portfolio Collection* fra begyndelsen af sprogundervisningen.

Klar parat materialet er skrevet af Arnbjörg Eiðsdóttir, Bergþóra S. Kristjánsdóttir og Kristín Jóhannesdóttir og er udgivet af Námsgagnastofnun, Reykjavík i 1999. Materialet består af fire bøger og 3 cd'er med lytteøvelser. Bøgerne er læsebogen *Klar parat A-bog*, elevbogen *Klar parat B-bog*, lærervejledningen *Klar parat C-bog* og kladdehæftet *Klar parat D-bog*. I opgaven bliver disse materialer herefter omtalt som *A-bog*, *B-bog*, *C-bog* og *D-bog*. Forfatterne anbefaler, at eleverne får uddelt cd'erne, så de kan øve sig i at lytte til teksterne hjemme. I materialet bliver der lagt vægt på at arbejde med de fire færdigheder, dvs. lytte, tale, læse og skrive. Materialet er printet i sort-hvidt, undtagen forsiden på *A-bog*. Forsidetegningen er tegnet af Tryggvi Ólafsson. Der er 19 temaer i bogen af forskellig længde. Der er mange tegninger i bøgerne, hhv. små tegninger med ledsagende ordforklaringer under eller tegninger i forbindelse med teksterne. Disse tegninger kan hjælpe eleverne til at forstå teksternes indhold.

4.1 Undervisningsmaterialet i engelsk

Læsebogen *Speak Out* er opbygget med tema på hver anden side. Alle siderne er farverige og indeholder mange tegninger med ordforklaringer, sange, rim, remser, samtaler og korte tekster. Nogle gange er der mindre tegninger med ordforklaringer, andre steder store med samtaler mellem børn og voksne. Et kassettebånd følger med til bogen med alle teksterne, sange, rim og remser.

Elevbogen *Work Out* er printet i sort-hvid. Eleverne skal udfylde opgaver skriftligt, f.eks. at parre ord og ordforbindelser. Mange steder i elevbogen begynder kapitlet med en sang eller en remse. I opgaverne skal eleverne ikke skrive ret meget i begyndelsen af bogen, men opgaverne bliver mere krævende efterhånden som ordforrådet øges, hvilket er i overensstemmelse med undervisningsministeriets læseplan for begynderundervisning. I de første fire temaer er forklaringer oversat til islandsk. Bagerst i elevbogen er der oversættelse til ordene i teksterne og en side med grammatik.

Samlemappen *My Portfolio Collection* er en elevmappe med materiale som er skrevet på engelsk, undtagen de første sider som handler om, hvordan det er bedst at eleverne straks begynder at arbejde på engelsk. Alle elevernes opgaver skal sættes i mappen så de i løbet af undervisningen samler alle deres opgaver et sted. I slutningen af skoleåret kan de se hvad de har lært i løbet af året i forbindelse med engelskundervisningen. *My Portfolio Collection* er i 6 dele og alle dele har forskellige målsætninger. Disse dele er *Words-Words*, *My Collection*, *My Journal*, *Projects*, *Learning Contracts* og *Evaluation*, som deles i enheder efter sværhedsgrad. I *Words-Words* delen lærer eleverne forskellige måder at lære ord og ordforråd på. I *My Collection* samler eleverne de ting som de arbejder med i forbindelse med de forskellige temaer i bøgerne. *My Journal* er elevernes dagbog hvor de skal skrive sine egne kommentarer om temaerne. I *Projects* bliver de forskellige opgaver løst. Der bliver lagt vægt på at eleverne lærer at inddele opgaverne i trin, først med ordblomst, derefter udføres opgaven og tilsidst skal de skrive hvordan det gik med at løse opgaven. I *Learning Contracts* laver eleverne en kontrakt, hvoraf det fremgår hvordan de tilegner sig sproget gennem læring og leg. Endvidere laver de en selvevaluering og lærer at sætte sig mål for deres sprogindlæring. I *Evaluation* lærer eleverne mere om evalueringer i forbindelse med deres egen sprogindlæring og hvad de mener at de har lært i

undervisningen. Evalueringer skal foretages efter hver opgave som de har lavet, enten enkeltvis eller i grupper og hvert tema skal evalueres tilsidst.

Lærervejledningen *Teacher's Guide 1* er inddelt i fem dele. Først bliver der gjort rede for at elevernes baggrundsviden er på forskellige stadier inden de begynder at lære engelsk. Derfor er det vigtigt i undervisningen at tage hensyn til elevernes baggrund og udnytte det som vækker deres interesser i sprogundervisningen. Det anses at tegninger, bevægelse, musik og kreativt arbejde, vækker interesser for sproget og udvikler elevernes sprogbrug i de yngre år. I bogens anden del er der lærervejledninger til hvert tema i læsebogen. I tredje del er der tre forskellige oversættelser af ord i teksterne og tekster til kasettebåndet til *Work Out*. Fjerde del består af løsninger til opgaverne i elevbogen og femte del er sange og sangtekster, som bliver brugt i materialet, enten i læsebogen eller elevbogen.

4.2 Undervisningsmaterialet i dansk

Klar parat A-bog er en læsebog til materialet og indeholder ingen øvelser. I *A-bogen* er der tegninger, ordlister, beskrivelser af lege, rim og remser, fortællinger, tegneserier, samtaler og læsetekster. Forrest i *A-bogen* er indholdsfortegnelse og gode råd til eleven, som kan hjælpe til med at huske nye ord. I begyndelsen af hvert kapitel bliver der gjort rede for ord og ordforråd som kapitlet handler om, så eleverne ved hvad de kan forvente at lære. Disse ord kan bruges som før-task, hvor eleverne bliver gjort opmærksomme på nye ord og hvad der bliver forventet at de lærer i hvert kapitel. Teksterne i *A-bogen* bliver læst op på cd-en som følger med materialet, så læreren kan vælge at læse selv eller bruge cd-en for at træne lytning hos eleverne. I teksterne er der lagt vægt på at eleverne kan se forbindelse mellem det danske og islandske sprog. Teksterne i de første kapitler er enkle men bliver hurtigt længere og sværere at forstå. Ordforrådet i teksterne bygges på ord som er i dagligdagen, f.eks. familie, skoleting, dage, tøj og kropsdele. Sidst i bogen er der kapitler om den danske forlystelsepark BonBon-land og tekster om de danske dyr pindsvin, egn og flagermus. Derudover arbejdes der også med ord, som beskriver følelser, sport og fritidsinteresser.

I *B-bog* er der lytte- og samtaleøvelser, udfyldningsopgaver som bygger på ordforrådet i teksterne og opgaver som kræver længere skriftlige løsninger. Skriftligheden er meget enkel i de første kapitler, med udfyldningsopgaver med ordforrådet fra teksterne i kapitlet. Allerede i kapitel 9 bliver opgaverne længere, hvor eleverne skal skrive postkort og e-mail. Grammatik blandes ind i nogle af opgaverne, da eleverne skal bøje verber og andre steder skal de arbejde med tillægsord og navneord. Der er mange idéer til lege med ordforrådet. Hvert kapitel i *B-bog* slutter med en elev-evaluering, så hver især kan skrive ned hvad de har lært af nyt i kapitlet.

Lærervejledningen *C-bog* er inddelt i fire dele. Første del beskriver materialets opbygning, hvor der henvises til indlæring gennem de fire færdigheder. Anden del er lærervejledninger til hvert kapitel med henblik på sprogbrugen og ordforråd i kapitlerne. Der følger ordkort med til nogle af kapitlerne, som kan fotokopieres til brug i undervisningen. Derudover er der forslag til lege, spil og opgaver. I tredje del er der løsninger til opgaverne i *B-bog*. Fjerde del er med teksterne på cd-en.

Der følger lydbånd med til materialet i form af 3 cd-er. Hver lytteøvelse har et nummer og en overskrift, som bliver læst op inden opgaven begynder. Det oplyses inden oplæsningen begynder om teksten er i *A-bog* eller en lytteøvelse i *B-bog*, så eleverne kan følge med i teksterne i *A-bogen* under oplæsningen. Læreren har mulighed for at tage kopi fra lærervejledningen, hvis lytteøvelsen er i *B-bog*, men skal dog overveje at eleverne også skal lytte uden altid at have teksten foran sig, men på den måde kan læreren imødekomme hver elevs behov. Oplæsningen og udtale er nogle gange meget langsom og tydelig, hvilket ikke er i overensstemmelse med almindelig dansk udtale, dvs. som en dansker ville snakke. Det er ikke i overensstemmelse med læseplanen, som lægger vægt på at eleverne lærer dansk udtale med fokus på tryk i ord og i sætninger.

D-bog er et kladdehæfte til materialet som eleverne får udleveret og kan bruge til at skrive gloser i og løsninger på skriftlige opgaver fra *B-bog*. Endvidere kan *D-bogen* bruges som samlemappe med alle skriftlige opgaver som eleverne laver i løbet af skoleåret.

5. Fremmedsprogsdidaktik

I planlægningen af undervisningen er det vigtigt at læreren vælger undervisningsmetode der støtter eleverne i deres indlæring.

Endvidere er det nødvendigt at tage hensyn til bekendtgørelsens målsætninger. Ingvar Sigurgeirsson skriver om planlægning at det er nyttigt at tænke på at undervisningen deles i 3 trin, begyndelse, midte og slutning. (*Að mörgu að hyggja* 1999a:59). I begyndelsen af timen er det specielt vigtigt at læreren fanger elevernes interesse for emnet, som de skal arbejde med i timen, f.eks. ved at bruge gode spørgsmål, billeder, film, gåder, ordsprog e.l. Endvidere at fortælle eleverne om målet med undervisningen og emnets vigtighed. Derudover skal læreren fortælle eleverne, hvad de skal arbejde med og give dem instrukser om, hvordan de skal løse opgaverne og afleveringsform. I planlægningen af undervisningstimer er det vigtigt at læreren sørger for at alle redskaber, som skal bruges i timens forløb, findes i lokalet eller medbringer dem. I midten af timen skal eleverne arbejde med emnet og have tid til at løse de opgaver som bliver præsenteret for dem. Opgaverne skal være passende for eleverne, dvs. at eleverne får opgaver som passer til deres kunnen. Opgaverne må ikke være for svære, da eleverne kan miste modet, men skal være opbygget så eleverne bruger forhåndsviden ved løsningerne og samtidig lærer noget nyt. I slutningen af timen kan det være godt at trække emnet sammen og sætte det i forbindelse med målsætningen, så eleverne kan se hvad de er ved at lære, læreren kan spørge eleverne hvad de har lært eller slutte af med noget sjovt, så timen bliver husket.

Valg af undervisningsmetode kan have stor indflydelse på indlæringen og mange forskellige typer undervisningsmetoder findes, som alle har fordele eller ulemper, og ingen metode er fuldkommen (Ingvar Sigurgeirsson 1999a:67). Ingvar Sigurgeirsson har inddelt undervisningsmetoder i 9 grupper, som ikke omtales nærmere her, men man kan læses om metoderne i bøgerne *Að mörgu að hyggja* (1999a:68-77) eller i *Litrof kennsluaðferðanna* (1999b: 38-160). Læreren skal i planlægningen vælge metoder, som passer til indlæringen og målsætningen for emnet. I planlægningen skal lærere også tage hensyn til at bruge forskellige former for undervisningsmetoder, så undervisningen ikke bliver triviell, da afveksling øger mulighederne for at fange og vedligeholde elevernes interesse.

Elever lærer ikke ens og derfor er det vigtigt at bruge forskellige undervisningsmetoder. Yngre elever kan have svært ved at koncentrere sig i længere tid af gangen, derfor er det nødvendigt at have alsidige undervisningsmaterialer og undervisningsmetoder, så de ikke mister interessen for sproget og sprogindlæringen. Eventuelt kan læreren tage udgangspunkt i Howard Gardners teori om de 7 intelligenser, som lægger vægt på at eleverne har behov for forskellige metoder og teknikker i indlæringen. Undervisningen tager hensyn til hver enkel elevs behov, da hver enkel elev har sin egen kombination af intelligenser (EMU, Danmarks undervisningsportals hjemmeside). Undervisningen skal planlægges, så eleverne får lejlighed til at arbejde med de forskellige intelligenser og styrke både deres gode og svage sider. Intelligenserne bygges på at alle har færdigheder på én eller anden måde indenfor alle intelligenserne og intelligenserne arbejder selvstændigt sammen hos den enkelte person. De 7 intelligenser skal ikke bruges til at fastsætte sig én intelligens som passer vedkommende. Gardner mener, at alle har kompetence til at udvikle alle intelligenser på et højt niveau, hvis de får tilstrækkelig opmuntring, styrke og passende vejledning. Han henviser til undervisning i Suzuki-metoden i musik, hvor folk med næsten ingen musikalske evner kan lære at spille violin eller piano (Fjölgreindir í skólastofunni 2000:20-21).

Ulrika Tornberg skriver i sin bog *Sprogdidaktik* om forskellige læringsstile at læreren skal i undervisningen tage hensyn til at eleverne kan opnå gode resultater på forskellige måder (2001: 18). Læreren skal hjælpe eleverne med at finde den eller de læringsstile, som passer bedst til løsning af forskellige opgaver og lade eleverne prøve sig frem. I bogen beskrives også forskellige undervisningsmetoder, f.eks. grammatik- og oversættelsesmetoden, den direkte metode og den audiolingvale metode. Grammatik- og oversættelsesmetoden kendetegnes på lange forklaringer af grammatikkens regler, som praktiseres ved at lave forskellige sætninger på målsproget. Metoden bygges hovedsageligt på det skrevne sprog og oversættelse af tekster til og fra målsproget, som bruges til at analysere grammatikregler. Forklaringer foregår på modersmålet (2001:28-31). Den direkte metode bygger på det talte sprog, hvor undervisningen så vidt muligt foregår på målsproget, hvor eleverne lærer at bruge ordforrådet aktivt på målsproget. I den direkte metode får eleverne ingen forklaringer på grammatiske regler, men skal ved at benytte sproget lære at konstruere reglerne (2001:31-34). I den audiolingvale metode læres sproget som vaner gennem drilløvelser, udenadslære og imitation og indlæringen styres

udefra uden elevernes mentale medvirken (2001:35-36). Ens for disse tre former for undervisningsmetoder er at de er lærerstyrede, eleverne er passive i undervisningen og der bygges meget på det skrevne sprog (Ulrika Tornberg 2001).

Michael Dal skriver i *De grundlæggende færdigheder* at det overordnede mål for undervisningen er at udvikle elevernes kommunikative kompetence til at bruge sproget og gøre eleverne så flydende på fremmedsproget som muligt. Undervisningen skal derfor bygges på varierede kommunikative aktiviteter, hvor eleverne anvender sproget aktivt, f.eks. ved brug af forskellige samtaletyper som rettes mod realistiske situationer. I samtalerne er det vigtigt at bygge på elevernes kunnen og viden om samtaleformer fra modersmålet. Eleverne fortæller eventuelt først på islandsk hvad de siger, når de driller hinanden, siden forsøger de at sige det samme på dansk. I sprogundervisningen skal der tages hensyn til intersproget, som er det sprog, der er mellem elevens modersmål og det fremmede sprog. Det er sproget, som eleven udvikler på vejen mod at få kompetencer på det fremmede sprog. I intersproget anvender eleven det sprog, som vedkommende allerede har tilegnet sig, samtidig med at eleven videreudvikler sine sproglige kompetencer på fremmedsproget (Michael Dal 2007).

Læreren kan også vælge at bruge lege og spil i undervisningen. Hvad er leg? Lege kan være læringsrige, sjove, start på et tema, afveksling i undervisningen og opfordring til at tænke, som nøjagtig er det samme som skoler gennem undervisningen også handler om. Ved at kombinere undervisning og leg kan læreren opnå begge dele, dvs. indlæring og at have det sjovt. Artiklen *Play as Curriculum* handler om at alle kan genkende leg, hvis de ser børn i leg, men det er svært at definere ordet på en teoretisk måde. Lege med regler er vigtige for børn, da de lærer regler og samfundets værdier gennem lege. Gennem leg er det også godt at lære børn direkte forbindelse mellem leg og virkeligheden, da reglerne i legene ofte er taget fra virkeligheden. I undervisningen kan det derfor være til hjælp at lære emner gennem leg, f.eks. indkøb. Eleverne kan skiftes til at være ekspedient eller handlende, hvor de lærer at bruge tallene og ordforråd for forskellig varer på dansk. (Francis Wardle, uden år).

I artiklen *Back-to-Basics: Play in Early Childhood* definerer Jill Englebright Fox lege vidt og bredt, som noget positivt, selvvalgt, selvgroet og opmuntrende. Hun mener at lege har forbindelse med alt som ikke i sig selv er leg, så leg er altid læringsrig på én eller anden måde. Piaget mener at lege ikke nødvendigvis skal være læring, men kan være sjov gentagelse af det de

allerede har lært. Vygotski mener at lege ikke kun er øvelse af det som børn har lært men også indlæring af noget nyt (Jill Englebright Fox, uden år).

Ingvar Sigurgeirsson har undervist i Háskóli Íslands, Menntavísindasvið i kurset „Leikir sem kennsluáðferð” og har sammen med eleverne på kurset samlet forskellige lege og lavet en hjemmeside som hedder *Leikjavefurinn* (www.leikjavefurinn.is). Her kan lærere finde lege som kan bruges i forskellige sammenhænge. Legene er inddelt i grupper med vejledninger, som kan printes ud og er let tilgængelige. Man må aldrig glemme at selv om det ofte er svært at se en hensigt med legene, er det ofte mulighed for at lære noget af dem.

5.1.Undervisningsmetoder i engelskmaterialet

Portfolio materialet giver læreren mulighed for at lave differentieret undervisning, som er godt i begynderundervisningen til at fange og vedligeholde elevernes interesse for sproget. Materialet indeholder mange tegninger, sange og remser man kan arbejde med i forskellige sammenhænge. Materialets opbygning og temaer gør det enkelt at arbejde videre med ordforrådet i nye sammenhænge.

Det kan være svært for yngre elever at koncentrere sig i længere tid af gangen, derfor er det nødvendigt at have alsidigt undervisningsmateriale og bruge forskellige former for undervisningsmetoder, så de ikke mister interessen for sproget og sprogindlæringen.

5.1.1 Organiseringsformer for engelsk

Eleverne arbejder ikke individuelt i *Speak Out*. Teksterne er beregnet til at alle eleverne synger sammen eller lytter til oplæsning fra kassettebåndet. Dog kan læreren vælge at inddele eleverne i mindre grupper, hvor de kan læse op for hinanden og arbejde med de forskellige tekster i andre sammenhænge, f.eks. kan de finde svære ord og hjælpe hinanden med at oversætte.

I *Work Out* arbejder eleverne individuelt i de skriftlige opgaver, men opgaverne er også beregnet til at blive lavet parvist eller i gruppearbejde i samtaleøvelser. I *My Portfolio Collection* skal eleverne både lave opgaver individuelt, parvist eller i gruppearbejde som de gemmer i mappen.

5.2 Undervisningsmetoder i dansk materialet

Klar parat materialet er opbygget meget ens, hvilket kan være kedeligt i længden. Det er op til læreren at finde på afveksling i gennemgangen af teksterne og opgaverne i *B-bog*. Dog følger der en del lege med til materialet og ordkort som eleverne kan arbejde med i forskellige sammenhænge. Læreren kan vælge at bruge før – mens – efter task, da hvert kapitel i *A-bog* begynder med en ordliste og udtryk over nye ord, som eleverne lærer i løbet af kapitlet. Før-task kan være forskellige indledninger, f.eks. ordblomster med temaet, sang eller lege. Mens-task er gennemgang af tekster og opgaver i *B-bog*. Efter-task er gennemgang af nyt ordforråd, samtaler mellem eleverne, lege eller spil, hvor ordforrådet bruges i anden sammenhæng. Michael Svendsen Pedersen har skrevet artiklen *Task Force, Et bud på kommunikativ sprogundervisning* om task-arbejde, hvor det står at ved brug af task i undervisningen lærer eleverne at anvende sproget med et kommunikativt formål (Sprogforum 2001, nr.20:7-19).

I kapitel 8 lærer eleverne om verbers bøjninger, hvilket ikke er i overensstemmelse med læseplanen. Ulrika Tornberg gør i bogen *Sprogdidaktik* læsere opmærksomme på, at en forståelse af regel ikke er ensbetydende med at reglen anvendes korrekt i elevens egen produktion (2001:31). Endvidere at det kan være godt at sætte fremmedsproget i forbindelse med modersmålet og gøre eleverne opmærksomme på ligheder mellem sprogenes grammatik, f.eks. enkelte verbers bøjninger: at være – að vera. Herved kan elevernes bevidsthed om sprogets opbygning øges (2001:30). Karen Lund skriver i artiklen *Undervisning af tosprogede elever – en sproglæreropgave* at den sproglige udvikling ikke sker før end eleverne har mødt de samme grammatiske konstruktioner i varierede kontekster, dvs. at eleverne ikke overfører verbers bøjninger ved at lære dem, de skal bruge verberne i forskellige sammenhænge (2001:6).

5.2.2 Organiseringsformer for dansk

A-bogen er en læsebog til materialet og indeholder kun tekster og ingen øvelser. Efter at eleverne har lyttet til teksterne på cd-en kan læreren vælge at lade eleverne læse teksterne op for hinanden og dermed arbejde parvis. I de skriftlige opgaver i *B-bogen* arbejder eleverne individuelt, parvist eller i gruppearbejde. De individuelle opgaver i *B-bog* er skriftlige, hvor eleverne skal udfylde forskellige opgaver ved hjælp af ordforrådet, som de lærer i *A-bogen*. I begyndelsen af bogen er opgaverne enkle udfyldningsopgaver af forskellig art og samtaleøvelser.

I de parvise øvelser i *B-bogen* bliver der specielt lagt vægt på mundtligheden. I samtaleøvelser skal eleverne snakke sammen ved at bruge det nye ordforråd fra *A-bogen* i forskellige sammenhænge. De skal blandt andet spørge hinanden om hvor de kommer fra, hvad de hedder eller stave forskellige ord for hinanden. Nogle gange skal eleverne først bruge ordforrådet skriftligt og lave sætninger, som de andre elever skal svare på mundtligt. Mundtligheden vejer tungt i materialet og i opgaverne lægges vægt på at eleverne arbejder med kommunikation, og at de får lejlighed til at opleve dansk som et levende sprog. Eleverne skal kunne forstå ordene og gennemføre en kort samtale med de ord som de lærer i hvert kapitel. Ud over at lytte til læreren skal eleverne også lytte til de forskellige lytteøvelser, som er på cd-en, så de lærer rigtig udtale, og lytter efter tryk i ord og sætninger. Der bliver lagt vægt på at eleverne straks lærer at bruge sproget mundtligt, hvilket muligvis medvirker til at skabe elevernes videre interesse for sproget, dvs. at de lærer at sige enkle ord og sætninger. Specielt bliver der lagt vægt på kommunikation mellem eleverne, hvor de skal snakke sammen ved at bruge hvert kapitels ordforråd.

I de første kapitler er der ikke noget skriftligt gruppearbejde i materialet, men der er en del lege som udføres samlet med klassen. Endvidere er der mange samtaleøvelser som let kan laves i grupper i stedet for parvist. I begyndelsen af kapitel 7 er der nogle forskellige opgaver, bygget på gruppearbejde. Mange af legene og samtaleøvelserne kan laves i gruppearbejde, hvor eleverne bruger ordforrådet. Det er ofte nemmere for eleverne at snakke i mindre enheder i stedet for hele klassen, derfor er det vigtigt at eleverne fra begyndelsen får lejlighed for at arbejde i grupper. Inden læreren bestemmer sig for at elever skal fremlægge gruppearbejdet for klassen, er det nødvendigt at snakke med klassen om, hvad det indebærer. Eleverne skal lytte opmærksomt og

give taleren støtte og forståelse. Læreren skal tage højde for at nogle elever ikke kan klare at stå over for hele klassen og tale på et fremmedsprog (Ulrika Tornberg 2001:172).

Det er meget vigtigt at bruge differentiseret undervisning, så eleverne ikke mister interessen for sproget. Ved at bruge forskellige undervisningsmetoder og aktivere eleverne kan læreren gøre undervisningen spændende for eleverne. Jeg bruger tit lege i slutningen af undervisningen, da det giver en god erindring for eleverne at slutte af med at have det sjovt. Det bevirker, at de er mere motiverede i næste time og snakker meget om legene, som hjælper dem med at huske nye ord som de har lært. Det er også sjovere for eleverne at arbejde sammen i forskellige sammenhænge istedet for at side alene og svare på forskellige skriftlige opgaver.

6. Evaluering som led i undervisningen

Evaluering er en del af undervisningens planlægning og tilrettelæggelse og skal vurdere undervisningen og elevens indlæring. Evalueringen skal være vejledende, stimulerende, oplysende og varierende (Aðalnámskrá grunnskóla 2007:13). Læreren skal specielt fremhæve det eleverne kan og gør godt, i stedet for at fæste sig ved det eleverne ikke kan og det som de skal forbedre sig i. Mange forskellige former for evalueringer kan bruges og kan foretages på forskellige stadier i undervisningsforløbet. Læreren kan vælge at lægge en prøve for eleverne i begyndelsen af et undervisningsforløb for at teste elevernes forhåndsviden om emnet. Derudover kan læreren evaluere sideløbende med undervisningen, og endelig den mest kendte og brugte form for evaluering - slutprøven. Den giver læreren oplysninger om, hvem der har nået de forudsatte mål. Evalueringen i undervisningen kan være en faglig bedømmelse af indlæring, en vurdering af elevens samlede skolesituation i forbindelse med faget eller det kan være feedback til eleven og forældrene.

Ingvar Sigurgeirsson har skrevet kapitlet „Námsmat byggt á traustum heimildum” i *Afmælisrit til heiðurs dr. Puríði J. Kristjánisdóttir fv. prófessor við Kennaraháskóli Íslands*, om forskellige former for evalueringer. Han undersøgte om evalueringer fulgte med det undervisningsmateriale, som er udgivet i Island. Undersøgelsen viste, at det var meget sjældent at evalueringer fulgte med og hvis de gjorde var det en meget lille del af hele materialet. I artiklen beskrives endvidere forskellige former for evalueringer, bl.a. portfolio-mappe eller elevlogbog. Elevlogbogen er en dokumentation af elevernes værker og kan hjælpe eleven med at reflektere over sin indlæring. Den skrives af hver enkel elev og kan hjælpe læreren til at få informationer om elevens fremskridt og læreproces. Endvidere kan elevlogbøgerne bruges som selvsvurdering i bedømmelsen af deres arbejde og indlæring eller være til støtte for forældrene, da de nemmere kan følge med i barnets fremskridt og udvikling (Ingvar Sigurgeirsson 1998).

I bogen *Fagleg kennsla í fyrirríumi* bliver der endvidere beskrevet at evalueringer også kan være vurderinger af hver enkel elevs læringsmåde, evne, interesse, forhåbninger og indstilling til skolen. Oplysningerne som opnås ved disse spørgsmål skal have indflydelse på forberedelse af undervisningen, læringsplanen og i selve undervisningen (Hafdís Guðjónsdóttir, Matthildur Guðmundsdóttir og Árdís Ívarsdóttir 2005:84).

I evalueringer skal der tænkes på pålidelighed (reliability) og retfærdighed (validity). I bogen *Curriculum And Instruction for Becoming a Teacher* bliver disse udtryk beskrevet nærmere. Pålidelighed henviser til om prøven er pålidelig, dvs. en prøve anses for at være pålidelig, hvis den giver tilsvarende resultat på forskellige tidspunkter og under forskellige forhold. Retfærdighed henviser til om prøven tester det den skal. Lærerne kan bruge retfærdige evalueringer til at forbedre deres undervisning, og eleverne kan bruge resultaterne til at forbedre deres læring. Høj retfærdighed giver grund til at man kan generalisere undervisningens mål ud fra prøvens resultat (Parkay, 2006:158).

Mange former for evaluering kan bruges i undervisningen, f.eks. test, elevevaluering, mundtlig evaluering eller løbende, hvor elevernes samarbejde, deltagelse og aktivitet i undervisningen evalueres. Det er vigtigt at inddrage eleverne i evalueringen, så de kan se en sammenhæng mellem læring og opfyldelse af opstillede mål for undervisningen. Endvidere skal eleverne gøres opmærksomme på, hvordan og hvornår evalueringen foregår. Lærere skal være bevidste om at prøver kan have dårlig indflydelse på eleverne, f.eks. deres selvagtelse og motivation for indlæring. Hvis prøver er dominerende i undervisningen bliver resultatet sat højere end det der læres (Þóra Björg Jónsdóttir 2008:13).

Shan Rees og Helen Sunderland skriver om evaluering i pensum og retningslinjer angående evalueringer i bogen *ESOL Syllabus Design, Guidelines for Tutors of Bilingual and Multilingual Adults*. I kapitel 6 står der at evaluering kan være formativ eller summativ, og skal foregå regelmæssigt i undervisningsforløbet. Formativ evaluering bruges til at styrke og støtte elevens faglige videreudvikling, og summativ evaluering bruges til at vurdere om eleven har tilegnet sig kompetence til at bestå eller ikke bestå en prøve. Læreren skal bruge feedback til eleverne og være ansvarlig for deres indlæring. Læreren skal lytte til sine elever og tage hensyn til elevernes meninger angående indlæringen, og muligvis ændre pensumet efter elevernes behov. Eleverne skal deltage i evalueringen, så de bliver mere ansvarlige og bevidste om deres indlæringsproces, hvor de kan se om de opnår deres målsætninger og flytter sig til et højere niveau (Hemingway 1994:40).

6.1 Engelskmaterialet og evaluering

I begynderundervisningen bør der ikke lægges vægt på formel evaluering som skriftlige prøver, da undervisningen hovedsagelig skal bygges på mundtlig produktion og lytning (Aðalnámskrá grunnskóla:erlend tungumál 2007). Den enkelte elev skal evalueres på baggrund af undervisningsmålene for klassen med henblik på delmålene for hvert alderstrin.

Portfolio materialet har ingen færdige prøver, hvilket svarer til fundene i Ingvars Sigurgeirsson undersøgelse om evalueringsskemaer i undervisningsmaterialer

Gennem mine egne børn ved jeg deres lærer bruger ordforrådsprøver efter hvert kapitel og derefter en samlet større prøve efter nogle kapitler. Det er dog ikke ensbetydende med at alle engelsklærere bruger samme princip, men materialets opbygning med temaer skaber mulighed for at lave evalueringer efter hvert kapitel. Læreren bør dog tage hensyn til fagplanen, som ikke lægger vægt på skriftlig evaluering. Derfor er det vigtigt at læreren evaluerer regelmæssigt efter hver time og noterer elevernes deltagelse og aktivitet i timerne. Evalueringen skal også bygges på fremskridt hos hver enkelt elev med henblik på udtale og sprogtiltagelse.

6.2 Dansk materialet og evaluering

I danskundervisningen gælder det samme som i engelsk at der ikke bør lægges vægt på skriftlige prøver, da undervisningen hovedsagelig skal bygges på mundtlighed og lytning. Den enkelte elev skal evalueres på baggrund af undervisningsmålene for klassen med henblik på delmålene for hvert alderstrin. *Klar parat* materialet har ingen færdige prøver, hvilket svarer til fundene i Ingvars Sigurgeirsson undersøgelse om evalueringsskemaer i undervisningsmaterialer. Det er op til hver enkelt lærer at lave sine prøver eller anden form for evaluering.

Materialet har korte temaer, som skaber mulighed for at lave korte evalueringer for eleverne efter hvert kapitel. Jeg vil mene at det er bedre at have en løbende evaluering, hvor elevernes arbejde bliver noteret i hver enkel time, bl.a. om eleven følger med i timen og deltager. Derudover skal læreren også vurdere hver enkel elevs forståelse og udtale. Det er nødvendigt at have forskellige

former for evaluering, og jeg synes at det er godt at inddrage eleverne i evalueringen. Eleverne kan bedømme hinandens deltagelse i gruppearbejde og fremlæggelse af forskellige emner mundtligt for klassen. Endvidere kan de lave en selvevaluering i forbindelse med sprogtilegnelsen, hvad de mener de har lært mest af, hvordan de selv synes at det går for dem i danskundervisningen og deres forberedelse til de mundtlige fremlæggelser eller samtaler mellem elever. Det er vigtigt at eleverne medvirker i evalueringen, da det kan have indflydelse på indlæringen og interessen for sproget, da de bliver nødt til at være mere aktive.

7. Anvendelse af it og andre medier i engelsk- og danskundervisningen

Mads Bo-Kristensen har skrevet artiklen *Vurdering af it-materialer – til dansk som andetsprog for voksne*, hvor han gør rede for, hvordan it-materiales didaktik kan vurderes. Didaktikken kan vurderes ud fra færdighederne: lytte-, udtale-, samtale, læse-, skrive- og kulturdidaktik, hvor der i vurderingen tages hensyn til sprogtilegnelse- og indlæringsmåder, indholdet og aktivitetstyper: før – mens – efter. It-materialer har den fordel at det er nemt at spole frem og tilbage og finde det filmklip eller lydstykke, som skal bruges i undervisningen. I vurderingen af materialet tages der hensyn til om lydstykker eller dele af lydstykker nemt kan afspilles oftere end én gang. Endvidere gør han opmærksom på, at medier har gjort det mere fleksibelt at kommunikere via internettet, f.eks. ved brug af chats gennem *Skype*.

It og brug af forskellige medier i undervisningen kan have indflydelse på elevernes interesse for sproget. Computer og internet er en stor del af elevers hverdag i dag og et er vigtigt at udnytte denne interesse i undervisningen. Elever kan bl.a. lære om landenes kultur og samfund og finde flere oplysninger om emner. Eleverne kan arbejde med forskellige emner i kortere eller længere tid, f.eks. WebQuest eller projekt, hvor opgaven er at søge efter flere oplysninger på internettet, som skal bruges til at svare på en given opgave. Endvidere lærer de at sortere oplysninger efter vigtighed, øge læseforståelse og arbejde med forskellige former for læsning. Derudover kan eleverne øves i at skrive forskellige slags opgaver, nogle kan skrives på computer i Words, eller det kan være interaktive opgaver ved hjælp af forskellige programmer, f.eks. på disse hjemmesider: www.dfilm.com, <http://postkort.jubii.dk>, www.readwritethink.org eller <http://puzzlemaker.discoveryeducation.com/>. Læreren kan endvidere lave prøver gennem programmer, f.eks. Hotpotatoes eller íslenska menntanetið, <http://www.ismennt.is/>, og eleverne kan lave grammatikøvelser på <http://fjern-uv.dk/>.

7.1 Interaktive opgaver i engelsk- og dansk materialet

Læse- og elevbøgerne for *Portfolio* og *Klar parat* materialerne bygger ikke på brug af it- eller medier i undervisningen. I lærervejledningen i *Portfolio* materialet bliver der ikke henvist til andet materiale eller brug af it eller medier i emnerne og opgaverne. I lærervejledningen i *Klar parat* bliver der dog i nogle kapitler henvist til forskellige hjemmesider, f.eks. i kapitel 4 om spejderlejr, hvor læreren henvises til at finde flere informationer om danske spejderbevægelser. I samme kapitel skal eleverne skrive samtaler i talebobler, f.eks. giver denne opgave mulighed for at bruge programmet www.dfilm.com som jeg henviser til ovenover, hvor eleverne laver opgaven og sender den til læreren via internettet.

Årsagen til at it og medier ikke bruges i materialerne er måske årstallet for udgivelserne (1999). På dette tidspunkt var skoler ikke begyndt at benytte internettet så meget som i dag, men dog bliver der i bekendtgørelsen *Aðalnámskrá grunnskóla: almennur hluti* fra 1999 fremhævet at bruge forskellige materialer i undervisningen, bl.a. internettet (s. 33). Lærere som anvender *Portfolio* og *Klar parat* i sprogundervisningen skal selv lave opgaver til eleverne, hvor de skal anvende internettet i undervisningsforløbet. I de nye undervisningsmaterialer *Tænk og Dejlige Danmark*, som er udgivet til brug i danskundervisningen benyttets internettet meget. Skoler kan downloade lærervejledninger, lytte- og samtaleøvelser fra Námsgagnastofnuns hjemmeside: www.nams.is. Derudover er der også opgaver i materialerne, hvor eleverne skal bruge internettet til at søge efter flere oplysninger, som de skal bruge til at løse opgaverne.

8. Vurderinger af undervisningsmaterialerne

Herunder bliver undervisningsmaterialerne vurderet ud fra sprogdidaktiske krav til undervisning og materialer. Materialerne vurderes ud fra artikler af Lise Nerlov, Lilian Rohde og Merete Engel og vurderingsliste i bogen *Að mörgu að hyggja* af Ingvar Sigurgeirsson.

8.1 Vurdering af undervisningsmaterialet for faget engelsk

Lise Nerlov har i en artikel skrevet om udvikling af materialer til sprogundervisning i grundskolen. I artiklen står, at et godt materialet skal motivere og involvere eleverne, være udfordrende for eleverne, samt bygges på ministerielle krav til undervisningen og målsætninger. Undervisningen skal bygges på differentiering, men materialerne være let tilgængelige for lærere og elever, så de kan arbejde selvstændigt. Når nyt materiale udvikles bliver der lagt vægt på at have en læsebog med tilhørende elevbog, så eleverne kan overskue hvilke emner, tekster og opgaver der hører sammen. Desuden bør der være mulighed for forskellige former for selvevaluering (Sprogforum 2005, nr. 35:50-53). Portfolio materialet svarer til disse krav og er let tilgængeligt for eleverne, men mangler flere valgmuligheder i forbindelse med opgaver, arbejds- og organisationsform, så eleverne kan opnå det bedste resultat i forhold til deres individuelle læringsmål. Endvidere mangler der forskellige former for evalueringsskemaer med til materialet.

Lilian Rohde har lavet en checkliste til vurdering af undervisningsmaterialer, hvor man kan se om materialet har en helhed med henblik på sprogdidaktik. Checklisten har vejledende fokuspunkter, så læreren kan se på materialet med didaktiske funderende øjne. Læreren kigger på om materialet indeholder de didaktiske tænkninger, som er hensigten med undervisningen, så man ikke kun falder for et fængende design (Sprogforum 2005, nr. 35:54-56). *Portfolio* materialet har udgiver, målgruppe, en oversigt og fængende design i læsebogen, men *Work Out* er printet i sort/hvid og er ikke spændende for eleverne. I lærervejledningen er der en oversigt med henblik på indlæringen, dvs. hvor der lægges vægt på ordforråd, ordbøger, funktionelt brug,

og hvordan emnerne bliver behandlet i de forskellige bøger. Der bliver ikke lagt meget vægt på grammatik i materialet, hvilket er i overensstemmelse med fagplanen for engelsk (Aðalnámskrá grunnskóla: erlend tungumál, 2007). Materialet lægger stor vægt på målsproget med henblik på mundtligheden og at læreren bruger målsproget så meget som muligt i undervisningen. Der er balance mellem de 4 færdigheder, men mindst vægt lagt på skriftlig produktion, hvilket er i overensstemmelse med fagplanen for engelsk i begynderundervisningen. Forskellige kulturelle aspekter fremkommer i materialet gennem sange, rim og remser og i tegninger, men der er ikke nogen fotos i materialet. Materialet lægger vægt på forskellige undervisningsmetoder og vigtigheden af at have forskellige typer opgaver, hvor eleverne lærer at arbejde enkeltvis eller i grupper. Temaerne og teksterne er varierende og bliver sat i forbindelse med elevernes hverdag, hvor de lærer at bruge sproget i meningsfulde sammenhænge. Læreren rolle og hvordan eleverne kan stimuleres til at lære sproget bliver der gjort rede for i lærevejledningen. I *My Portfolio Collection* har eleverne mulighed for at samle deres opgaver et sted. Det er vigtigt at eleverne og læreren bruger samlemappen, så eleverne kan kigge mappen igennem senere og se hvad de har lært i undervisningen. Samlemappen skal være til gavn for eleverne så de kan se, hvilke fremskridt de har gjort i løbet af undervisningen og kan være til hjælp for evalueringen, f.eks. kan læreren og eleven vælge hvilke opgaver de mener er gået bedst. Materialet henviser ikke til brug af it eller medier i undervisningen.

Merete Engel har skrevet artiklen *Krav til undervisningsmaterialer til tosprogede elever* i tidsskriftet UFE, Undervisere for tosprogede elever. I valg af materialer til brug i fremmedsprogsundervisningen mener hun, at der bør tages hensyn til elevernes modersmål og der bør skabes en sammenhæng mellem modermålsundervisningen og danskundervisningen. Dette gælder også for engelskundervisningen, da læreren bør tænke på elevernes faglige baggrund i begynderundervisningen. I artiklen står bl.a. at det er vigtigt at materialet lægger op til en elevcentreret undervisning, hvilket *Portfolio* materialet gør. I denne sammenhæng bliver der endvidere lagt vægt på, at eleverne skal have udleveret hver sine læse- og elevbøger. Bøgerne skal appellere til elevernes interesser, fantasi og være alderssvarende, ellers vil de ikke motivere eleverne til at lære sproget. I arbejdet med teksterne er det nødvendigt at have opgaver af forskellig sværhedsgrad og niveau. Målet med undervisningen og undervisningsmaterialet er, at eleverne bliver handlekompetente på deres alderstrin inden for de temaer, som der er blevet

arbejdet med. Det vigtigt at arbejde med elevrelaterede temaer, som eleverne kan knytte sig til og til noget de kan benytte i hverdagen, som der bliver henvist til i bekendtgørelsen *Aðalnámskrá grunnskóla: erlend tungumál* (2007). Endvidere er det vigtigt at arbejde med ord og ordforråd i en sammenhæng, da det skaber en bedre og dybere forståelse af ordet. I *Portfolio* materialet er ordene sat ind i en sammenhæng og i læsebogen er ord sat i forbindelse med tegninger. I materialet bliver der taget hensyn til kravet om forskellige opgaver, men det er op til læreren at vælge mellem opgaverne ud fra hver enkelt elevs forståelse. I materialet bliver der ikke brugt it eller medier, hvor eleverne kan lave forskellige opgaver skriftligt.

8.2 Vurdering af undervisningsmaterialet for faget dansk

I *Klar parat* materialet bliver der gjort rede for udgiver og målgruppe. Designet er ikke fængende, da bøgerne er printet i sort-hvidt, dog er der fotos. I lærervejledningen er der en oversigt med henblik på didaktikken, dvs. hvor der lægges vægt på ordforråd, ordbøger, funktionelt brug, og hvordan emnerne bliver behandlet i de forskellige bøger. Materialet lægger en del vægt på grammatik, da der arbejdes med verbers bøjninger, uregelmæssige og regelmæssige verber, hvilket ikke er i overensstemmelse med fagplanen for dansk (*Aðalnámskrá grunnskóla: erlend tungumál*, 2007). Endvidere skriver Ulrika Tornberg om kort- og langtidshukommelse i bogen *Sprogdidaktik*, at for kunne huske noget på lang sigt skal det kodes ind i langtidshukommelsen. Korttidshukommelsen bruges som „arbejdsplads” for oplysninger, hvor de beholdes så længe personen behøver dem, men de indkodes og gemmes ikke, hvilket indebærer at oplysningerne heller ikke kan fremkaldes til senere brug, dvs. at eleverne ikke overfører indlæringen om verbernes bøjninger til senere brug (2001:101-103). Materialet lægger stor vægt på målsproget og mundtligheden, hvor læreren skal bruge målsproget så vidt muligt i undervisningen. Der er balance mellem de 4 færdigheder, men dog med meget vægt på skriftlig produktion, hvilket ikke er i overensstemmelse med fagplanen for dansk i begynderundervisningen. Endvidere bygges de skriftlige opgaver ofte på individuelt arbejde og udfyldningsopgaver. Opgaverne er meget lærerstyrende, da der mangler bedre forklaringer, så eleverne kan arbejde selvstændigt, og der mangler sammenhæng mellem opgavernes

sværhedsgrader. Lytteøvelserne mangler variation, nogle steder tydeligere udtale og mere musik. Forskellige kulturelle aspekter fremkommer i materialet gennem rim og remser, sange og tegninger. I samtaleøvelser lægges der vægt på forskellige undervisningsmetoder, hvor eleverne h.h.v. arbejder parvist eller i gruppearbejde. Temaerne er varierende og elevrelaterede, dvs. eleverne lærer at bruge sproget i meningsfyldte sammenhænge i forbindelse med hverdagen. Dog mangler der at blive taget mere hensyn til elevernes interesser ved brug af computer, it eller medier i materialet. Endvidere er teksterne meget ensformige og der bliver ikke taget hensyn til svagtseende i valg af skrifttype og bogstavers størrelse i teksterne. Lærerens rolle og hvordan eleverne kan stimuleres til at lære sproget, bliver der gjort rede for i lærervejledningen. Materialet har ikke færdiglavede evalueringsskemaer tilhørende hvert kapitel, og der er ikke forslag til forskellige former for evaluering, f.eks. selv- eller elevevalueringer med materialet.

I forbindelse med voksenundervisning og læring af et fremmed- eller andetsprog har undervisningsmateriale en stor rolle, står der i kapitlet *Kriterier for vurdering af undervisningsmaterialer til dansk som andetsprog for voksne*. Undervisningsmaterialet kan være opbygget efter tre kriterier, strukturelle, funktionelle eller diskursive tilgange (Lars Holm 2000). I læseplanen for begynderundervisningen i dansk i de islandske grundskoler bliver der lagt vægt på kommunikativ kompetence eller funktionel sprogundervisning, da eleverne skal lære at bruge sproget i forskellige sproghandlinger angående deres hverdag. For at eleverne kan opnå kommunikativ kompetence bør materialet, derfor være opbygget på mundtligheden gennem samtaler mellem eleverne, hvor de øver sig i at bruge ordforrådet i forskellige sammenhænge. *Klar parat* materialet indeholder mange samtaleøvelser, men lægger også meget vægt på skriftlig kompetence, hvilket ikke er i overensstemmelse med fagplanen. Materialet opfylder kravene om at indeholde kapitler om danske traditioner og samfund, f.eks. Spejderlejr, Tillykke med fødselsdagen og BonBon-land.

Ingvar Sigurgeirsson har i sin bog *Að mörgu að hyggja* lavet en checkliste som kan bruges til at vurdere undervisningsmateriale (1999a:112-113). Listen deles i 9 grupper, h.h.v. tekster, emner, materialets opbygning, opgaver, fordomme, evaluering, lærervejledning, indbinding og andet. Spørgsmålene skal besvares med ja – nej – både/og/ved ikke med plads til at skrive bemærkninger til hvert spørgsmål, i alt 50 spørgsmål og svar. Jeg har besvaret spørgsmålene for

Klar parat materialet: JA – 16 point=32%, NEJ - 23 point=46% og BÅDE/OG/VED IKKE – 11 point=22%, bilag 10.

Jeg er mest tilfreds med at materialet: følger lydbånd, rigtigt brug af kendsgerninger, spørgsmål følger til emnerne, indholdsfortegnelse. Endvidere er materialet fordomsfrit med henblik på køn, samfundsklasser eller mindretals grupper og anden kultur. Jeg er mest utilfreds med emnerne, opbygning og opgaverne. De steder, hvor jeg svarer både/og er angående: ordforklaringer, sprogbrug, emner ikke elevrelateret, opgavernes krav til eleverne, evaluering, henvisninger til andet materiale og skrifttyper. Disse steder mener jeg er mangelfulde og kunne have været bedre. Skrifttypen tager nogle steder ikke hensyn til svagtseende elever eller elever med dysleksi, da teksten er printet meget småt i samtalerne mellem personerne i teksterne. Jeg svarer ved ikke angående om materialet har været prøvekørt inden udgivelse. Dette betyder at jeg ikke giver materialet god karakter og der er sammenlagt 68% som jeg er utilfreds med i materialet eller jeg synes er mangelfuldt. Det er dog positivt at materialet er fordomsfrit, hvilket udgør 8% af ja-svarende. Ønsker man at læse nærmere om hver enkelt svar henvises til bilag 10.

9. Spørgeskemaundersøgelsens resultat

Spørgeskemaer blev fremlagt for 3 grundskoler i Island, som herefter bliver omtalt A, B og C. Elevantallet i skolerne er nogenlunde de samme. I skole A svarede skoleinspektør, engelsk- og dansklærere og 3 drenge og 5 piger, i skole B svarede skoleinspektør, engelsk- og dansklærere og 3 drenge og 4 piger, og i skole C svarede skoleinspektør og 4 drenge og 5 piger, men engelsk- og dansklærere gav sig ikke tid til at deltage i undersøgelsen. I alt svarede 24 elever: 10 drenge og 14 piger, 3 skoleinspektører og 2 engelsk- og dansklærere. I skole A og B blev spørgeskemaer ikke fremlagt for forældrene, da eleverne og lærere oplyste, at de meget sjældent havde haft materialerne med hjem, og mente ikke at forældrene har dannet sig et indtryk af materialerne. I skole C fik forældrene spørgeskemaerne hjem med eleverne, men kun svar fra 6 forældre kom tilbage for engelsk og dansk, fra 2 drenge og 4 piger. Det giver ikke et rigtigt indblik i forældrenes meninger om undervisningsmaterialerne for fagene, derfor bliver denne del af analysen undladt. Ønsker man at læse nærmere om forældrenes svar henvises til bilag 14 og 18.

9.1 Analyse af spørgeskemaundersøgelsen for engelskmaterialet

Herunder bliver svarene fra skoleinspektørerne, lærerne og eleverne i forbindelse med engelskundervisningen og engelskmaterialet trukket sammen. Forældrene undlades, da kun 6 svar kom retur fra eleverne i skole C. I resultaterne, hvor der henvises til antallet af minutter, er det antallet af minutter pr. uge for faget.

9.1.1 Sammenfatning af skoleinspektørers svar angående engelsk

Skole A og B begynder engelskundervisningen i 3. klasse og undervises i 40 minutter, hvor imod at skole C ikke begynder før end i 4. klasse, men der undervises i 80 minutter. Fagplanen for

engelsk følges i skoler A og B, hvor der lægges vægt på at målsætningerne opnås gennem leg og spil. Skole C henviser til fagplanen og fremhæver ikke, hvordan målsætningerne skal opnås i undervisningen. I skolerne lægges der mere vægt på at engelsklærerne har faglig erfaring end at de er uddannet sproglærer. Ønsker man at læse nærmere om hver enkelt svar henvises til bilag 11.

9.1.2 Sammenfatning af lærernes svar angående engelsk

Lærer A har ikke engelsk som valgfag, men lærer B har engelsk som hovedfag. Begge lærere mener, at de taler engelsk ca. halvdelen af timerne. Den ene lærer mener, at materialet er velegnet som begyndermateriale og opbygget med henblik på de 4 færdigheder. Den anden lærer synes materialet er godt, men vil have flere grammatikopgaver. Der er flere ting som de begge er utilfredse med i materialet, bl.a at nogle af emnerne og sangene er for barnlige og ikke passer til alderstrinnet, lytteøvelserne er ikke spændende og materialets layout er kedeligt i elevbogen. Den ene lærer er tilfreds med *Topics books*, for de dygtige elever, men synes at der mangler lettere bøger for de mindre dygtige elever. Endvidere synes begge lærere at et materiale skal være sjovere, mere spændende og varieret, og hvor undervisningen bygges på kommunikation mellem eleverne ved brug af lege og spil. Lærer B vil have flere grammatikopgaver i materialet, som går mere i dybden. Ønsker man at læse nærmere om hver enkelt svar henvises til bilag 12.

9.1.3 Sammenfatning af elevernes svar angående engelsk

Eleverne mener at lærerne snakker mere engelsk i timerne end lærerne selv mener. Lærer i skole C snakker mest, så skole A og tilsidst er skole B. Enkelte elever er tilfredse med at materialet er meget let. De synes at materialet indeholder gode forklaringer, gode opgaver og billeder. Der er flere ting i materialet, som de fleste elever er utilfredse med. De synes at lytteøvelser og sange er for barnlige, bøgerne er for langtrukne, kedelige med ens opgaver og der mangler variation i materialet. Eleverne mener at godt materiale skal lægge vægt på at bruge lege og film i undervisningen for at vække deres interesse. Endvidere at et godt materiale skal være mere

spændende, varieret og lægge vægt på kommunikation, hvor de lærer ord, som de kan bruge i hverdagen. Enkelte elever vil lægge vægt på grammatik, retskrivning, ordlister og gode forklaringer. Eleverne synes at det er sværest at lære nye ord, grammatik og retskrivning. Ønsker man at læse nærmere om hver enkelt svar henvises til bilag 13.

9.2 Analyse af spørgeskemaundersøgelsen for dansk materialet

Herunder bliver svarene fra skoleinspektørerne, lærerne og eleverne i forbindelse med danskundervisningen og dansk materialet trukket sammen. Forældrene undlades, da kun 5 svar kom retur fra eleverne i skole C. I resultaterne, hvor der henvises til antallet af minutter, er det antallet af minutter pr. uge for faget.

9.2.1 Sammenfatning af skoleinspektørers svar angående dansk

Skolerne begynder danskundervisningen på forskellig alderstrin, h.h.v. 5., 6. eller 7. klasse, afhængig af klassernes sammensætninger, fordi nogle gange bliver to alderstrin undervist sammen. I skole A bliver der undervist i dansk i 40 minutter og i skole B og C i 120 minutter. Skolerne har samme målsætninger angående danskundervisningen som for engelsk og lægger mere vægt på faglig erfaring end uddannelse som sproglærer. Ønsker man at læse nærmere om hver enkelt svar henvises til bilag 15.

9.2.2 Sammenfatning af lærernes svar angående dansk

Lærerne har B.Ed uddannelse fra Kennaraháskóli Íslands (i dag Háskóli Íslands, Menntavísindasvið), den ene med dansk som hovedfag og den anden har taget kurser i undervisning af dansk. Lærer A snakker dansk i ca. 75% af timen og lærer B i ca. 65%. De ting som de er tilfredse med i materialet er: lærervejledningen, for det meste gode undervisningsmetoder og nogle af opgaverne. Der er flere ting som de er utilfredse med:

behandlingen af emner, farveløse bøger, umoderne bøger, mangler brug af it- og medier, vækker ikke elevernes interesse, uklare opgavebeskrivelser som kræver for mange forklaringer, så eleverne kan ikke arbejde selvstændigt, lytteøvelserne er utydelige og kedelige, mangler musik og dansk humor. Ønsker man at læse nærmere om hver enkelt svar henvises til bilag 16.

9.2.3 Sammenfatning af elevernes svar angående dansk

Eleverne mener at lærerne snakker mindre dansk i timerne end lærerne selv mener. Lærer i skole A snakker mest dansk i timerne, dernæst er det lærer i skole C og tilsidst lærer i skole B. De ting som de fleste elever er tilfredse med i materialet er: legene (de vil have flere lege), gode opgaver, let materiale, det er sjovt og nemt at vide hvilke ord er vigtige at huske i kapitlerne. Der er flere ting som de fleste elever er utilfredse med i materialet: mangler oversættelser, lytteøvelser, for svære bøger, tekster og tegninger, mangler flere lege og opgaver, som er fængende så de har lyst til at ville lære sproget og bogen bliver sjovere. Eleverne mener at godt undervisningsmateriale skal indeholde: udtaleøvelser, retskrivning, flere forskellige genrer i teksterne, lægge vægt på aktivitet gennem lege, spil og sang og bruge medier eller film i undervisningen. Materialet skal være sjovt, varieret og spændende. Eleverne synes, at det er sværest at lære rigtig udtale, grammatik og retskrivning. Ønsker man at læse nærmere om hver enkelt svar henvises til bilag 17.

9.3 Sammenligning af deltagernes svar for engelsk og dansk

Undersøgelsen viste at skolerne har nogenlunde samme struktur for engelskundervisningen og påbegynder undervisningen nogenlunde på samme klassetrin, men i skole B vil de forsøge at indlede engelsk meget tidligere i skolen. I skolerne er der stor forskel på, hvornår danskundervisningen påbegyndes og hvor mange minutter der undervises i sproget pr. uge. Skole B følger fagplanens målsætninger for dansk, hvorimod skole A og C har benyttet sig af den nye læseplan, som tillader skoler at begynde danskundervisningen på yngre klassetrin.

Skoleinspektørerne lægger mere vægt på at engelsk- og dansklærerne har erfaring end uddannelse, men de skal have faglige kundskaber til at undervise i engelsk. Det er i overensstemmelse med undersøgelsen *Menntun dönsku-, ensku- og íslenskukennara í grunnskólum 2005-2006* som undervisningsministeriet i Island stod for skoleåret 2005-2006. I undersøgelsen fremkommer at kun 36% lærere, som underviser i dansk i 7. klasse har B.Ed uddannelse med dansk som valgfag, og kun 22% lærere som underviser i engelsk har B.Ed uddannelse med engelsk som valgfag (Menntamálaráðuneyti 2006: 6 og 8).

Engelsk- og dansklærerne fremhæver flere ting som de er utilfredse med i h.h.v. *Portfolio* og *Klar parat* materialet end de er tilfredse med. Lærerne synes at lytteøvelserne er kedelige, barnlige eller utydelige. Dette har stor betydning i sprogundervisningen, da det er vigtigt at eleverne lærer korrekt udtale. De synes at materialerne lægger for lidt vægt på brug af lege, spil, film, musik og it- og medier i undervisningen. Endvidere er materialerne ikke inspirerende for eleverne, da elevbøgerne er printet i sort/hvidt. Engelsk- og dansklærerne vil have flere henvisninger i materialet til bøger eller andet læsestof af forskellig genrer og sværhedsgrad. Endvidere lægger de vægt på at undervisningsmateriale bør indeholde flere lege og spil beregnet for begynderundervisningen. Materialet skal være mere spændende, motiverende og varieret, så det er fængende for eleverne. Jeg vil fremhæve at dansklæreren, som har B.Ed uddannelse med dansk som hovedfag, gør andre krav end de andre lærere til materialets opsætning, behandling af emner og opgavebeskrivelser. Denne lærer lægger stor vægt på at opgaverne er mere præciseret så eleverne kan arbejde selvstændigt og ikke behøver at være lærestyret. Læreren mener at *Klar parat* materialet er blevet for gammelt og at der er behov for nyt materiale til begynderundervisningen i dansk.

Eleverne mener at engelsklærere taler målsproget **mere** i timerne end lærerne selv gør. Forskellen på elevernes og lærerens svar i skole A er +2,9 og i skole B er forskellen +1,6. I skole C er der ikke svar fra læreren. Eleverne i skole A og B mener, at læreren taler meget mere engelsk end læreren selv gør, uafhængigt af om de mener at de har nemt eller svært ved at lære engelsk. Eleverne mener at dansklæreren taler **mindre** dansk end læreren selv gør. I skole A er forskellen -0,4 og i skole B er forskellen -0,1. I skole C er der ikke svar fra dansklæreren. Så der er en meget lille forskel på elevernes og lærernes vurderinger på, hvor meget læreren taler målsproget i undervisningen. De fleste elever har samme mening om materialerne som lærerne

og der er flere elever som er utilfredse med materialerne end tilfredse. Eleverne fremhæver samme ting som lærerne som de er utilfredse med, bl.a. barnligt, ensformigt og ikke gode lytteøvelser. De synes at *Portfolio* og *Klar parat* materialet mangler at bruge film, it og medier i undervisningen. Eleverne vil lægge vægt på den mundtlige færdighed ved brug af lege, spil og samtaler. De vil lære at bruge sproget i hverdagen, så de kan begå sig i udlandet eller kan tale med turister. Både i engelsk- og danskundervisningen fremhæver eleverne, at det er sværest at lære grammatik og retskrivning. Endvidere er også svært at lære dansk udtale.

10. Konklusion og diskussion af undersøgelsens resultat

Min tese var at *Portfolio* materialet er mere fængende og interessant. Undersøgelsen dementerer tesen, da opgaven viser at engelskmaterialet ikke er mere motiverende for indlæringen end dansk materialet. Både lærere og eleverne er utilfredse med materialet, hvor det bl.a. fremhæves at materialet er barnligt, ikke passende for alderstrinet og at der ikke tages hensyn til deres interesser. Endvidere mener engelsklærere at materialet mangler at inddele opgaverne efter sværhedsgrad og niveau og det samme gælder for *Klar parat* materialet. Det er op til læreren at vælge passende opgaver for eleverne, så alle elever ikke behøver at lave det samme. Jeg mener at dette ofte glemmes i undervisningen, da elever meget ofte følges ad i undervisningen og skal lave alle opgaver. Men det er ikke materialet som er opbygget forkert, i stedet for er det didaktikken som skal ændres, hvor der tages hensyn til hver enkelt elevs behov.

Dog er eleverne og lærerne heller ikke tilfredse med *Klar parat* materialet, som de mener mangler mere afveksling og brug af it eller medier i undervisningen. I min vurdering er jeg enig med eleverne angående emnerne, afveksling og brug af andet materiale i undervisningen. Endvidere synes jeg at opgaverne er mangelfulde, bøgerne mangler billeder og materialet er ikke motiverende i udformning og design, se bilag 10. Desuden mener jeg at det er vigtigt at materialerne har et godt lydbånd, hvor der tales på almindeligt målsprog, da mundtligheden og lytning har stor betydning for sprogtiltagelsen.

Undersøgelsen er en pilotundersøgelse da kun få skoler deltog, så det er ikke muligt at generalisere resultaterne til andre skoler, lærere og elever. Nogle af resultaterne er dog overførbare, da de henviser til bekendtgørelsen for fremmedsprogsundervisningen. Der bliver i den nye bekendtgørelse gjort rede for undervisningens mål, som bør handle om mundtlighed gennem lege, spil og sang, netop nogle af de dele i materialerne som deltagerne var utilfredse med. I forhold til målene med undervisningen følger materialerne ikke bekendtgørelsen, da materialerne bygger en del på grammatikopgaver. Bekendtgørelsen for fagene tillader skoler at begynde fremmedsprogsundervisningen på yngre klassetrin, og det bevirker at der bliver behov for mere egnet materiale for eleverne på de lavere klassetrin for begge fag. Endvidere bliver der i læseplanen gjort rede for at evalueringer skal bygge på mundtligheden og være løbende gennem

undervisningsforløbet. Til begge materialer følger ikke nøjagtige evalueringsplaner med, så det er mere op til hver enkelt lærer at finde veje og grundlag for sine vurderinger af elevernes sprogtilegnelse.

Undersøgelsen viser at både lærere og elever mener at godt undervisningsmateriale skal bygge på differentiering, hvor undervisningen bygger på brug af lege, spil og it eller medier. Materialet skal endvidere have fængende design og emnerne skal være elevrelateret, så eleverne lærer at kommunikere frit på målsproget om dagligdags emner.

Undersøgelsen viser at skolerne har benyttet sig af den nye bekendtgørelse for fremmedsprog og begyndt sprogundervisningen på yngre klassetrin. Det synes jeg er meget positivt, da jeg tror at eleverne er mere åbne og nysgerrige, og synes at det er spændende at lære andre sprog jo yngre de er. Det bevirker at de har lettere ved at tilegne sig sproget, hvis didaktikken bygges op på grundlag af indlæring gennem leg, spil og sang. Jeg håber dog at skoleinspektører begynder at tage hensyn til at uddannede sproglærere har mere kendskab til sprogtilegnelse og fremmedsprogsdidaktik. I denne forbindelse henviser jeg til svarresultater fra dansklærerne, hvor der er tydelig forskel på svar fra deltagerne. Dansklæreren, som har B.Ed uddannelse med dansk som hovedfag, stiller helt andre krav til materialet, hvad angår emner, opbygning og didaktik end lærerne med bare praktiske erfaringer.

Jeg synes at godt undervisningsmateriale bør følge evalueringsskemaer bygget på selv – eller partnerevalueringer i undervisningsforløbet. Mine egne erfaringer som dansklærer og forælder er at eleverne ikke ret ofte bliver inddraget i evalueringerne. Jeg har i min undervisning prøvet at bruge elevevalueringer, hvilket virkede godt og eleverne var glade for at prøve at deltage i deres egen og andres evaluering. Daværende elever i 6. klasse udtalte, at det var første gang at de deltog i evaluering, hvilket er meget overraskende, da der i fagplanerne for alle grundskolens fag bliver gjort opmærksom på, at eleverne skal deltage i evalueringerne på forskellige måder, dvs. selv-, klasse- og lærerevalueringer. Derudover er det vigtigt at evalueringerne ikke kun er skriftlige prøver, bl.a. fordi der i begynderundervisningen bliver lagt vægt på mundtlig kommunikation. Læreren skal derfor være opmærksom på at vælge evalueringsmetode med henblik på undervisningens målsætning, og være bevidst om at en skriftlig prøve ikke måler, hvor dygtige eleverne er til at kommunikere på sproget eller bruge mundtligt sprog. I

evalueringerne skal der bruges en blanding af forskellige former for evalueringer, formelle og uformelle evalueringer. Endvidere er jeg fuldstændig enig med dansklæreren i, at det er vigtigt for godt undervisningsmateriale at have gode forklaringer, så eleverne selv kan løse opgaverne, og derved undgå lærerstyret undervisning. Eleverne lærer mest ved at arbejde med sproget selvstændigt og finde løsninger på opgaverne uden lærerens konstante indblanding.

Derudover mener jeg at det meget vigtigt i sprogundervisningen at eleverne får mulighed for at arbejde i mindre grupper, fordi de ofte har nemmere ved at formulere sig i mindre enheder end for hele klassen. I samtalerne skal eleverne være bevidste om, at de er ansvarlige for samtalens udførelse, og gruppen er afhængig af at alle deltager aktivt. Hermed bygges sprogundervisningen på kommunikation mellem eleverne i stedet for at være lærerstyret, hvor eleverne gennem kommunikative aktiviteter tilegner sig det nye sprog.

11. Perspektivering

I gennem opgavens forløb er der mange ting, som jeg har overvejet angående mig selv, materialet og mine undervisningsmetoder, som jeg håber jeg kan udnytte i sprogundervisningen i fremtiden. I danskundervisningen forsøger jeg at gøre sprogindlæringen spændende ved at bruge lege og spil, hvor jeg lægger vægt på kommunikation og det at aktivere eleverne. Eleverne lærer at bruge ordforrådet i forskellige samtaleøvelse mellem eleverne. Jeg tror at denne undervisningsmetode bevirker, at eleverne bliver mere motiverede for at lære sproget, når de bruger sproget og kan se et formål med indlæringen. Eleverne er altid glade for at lege lige meget alderstrin. De tror ofte at de ikke lærer noget, men opdager senere i undervisningsforløbet hensigten med legene. Jeg har gode erfaringer med lege, derfor vil jeg kun anbefale andre til at benytte denne form for indlæring. Nogle gange lykkes hensigten ikke første gang, men så skal man ikke opgive, hellere prøve igen og muligvis ændre lidt på reglerne alt efter, hvilket alderstrin legen bruges på. I undervisningen forsøger jeg at vise eleverne at deres egen motivation, deltagelse og indstilling til sproget har stor betydning for indlæringen og sprogtilegnelsen. Jeg mener, at det er vigtigt at læreren synes at det er sjovt at undervise i sproget, så lærerens entusiasme forhåbentligt smitter af på eleverne og bevirker at eleverne bliver mere interessede i at lære dansk.

Måske er det nødvendigt at sproglærere skaber en debat om materialers opbygning for fremmedsprogsundervisningen, som er indholdsbaseret og hvor grammatikken integreres i arbejdet med teksterne. Materialet skal bygges på kommunikation, hvor eleverne lærer af at afprøve forskellige grammatiske regler gennem forskellige sproglige aktiviteter, f.eks. samtaleøvelser. Eller er fremtidsudsigten at undervise i sprogene uden bøger?

Jeg håber at opgaven kan bruges af andre sproglærere til at fundere over deres undervisningsmetoder og forsøge at lægge mere vægt på at aktivere eleverne i undervisningen ved brug af lege, hvilket har indflydelse på motivationen for indlæringsprocessen. Derudover er det nødvendigt at eleverne deltager mere i evalueringerne. Endvidere håber jeg at opgaven kan give inspiration til udgivelse af nyt materiale til fremmedsprogsundervisningen i Island, så eleverne vil blive mere motiveret for at lære sprogene.

Litteratur

- Aðalnámskrá grunnskóla: almenntur hluti.* 1999. Reykjavík: Menntamálaráðuneytið.
- Aðalnámskrá grunnskóla: almennur hluti.* 2006. Reykjavík: Menntamálaráðuneytið.
- Aðalnámskrá grunnskóla: erlend tungumál.* 2007. Reykjavík: Menntamálaráðuneytið.
- Armstrong, Thomas. 2001. *Fjölgreindir í skólastofunni.* Þýðing: Erla Kristjánsdóttir. Reykjavík: JPV útgáfa.
- Arnbjörg Eiðsdóttir, Bergþóra S. Kristjánsdóttir og Kristín Jóhannesdóttir. 1999a. *Klar Parat, A-bog.* Reykjavík: Námsgagnastofnun.
- . 1999b. *Klar Parat, B-bog.* Reykjavík: Námsgagnastofnun.
- . 1999c. *Klar Parat, C-bog.* Reykjavík: Námsgagnastofnun.
- . 1999d. *Klar Parat, D-bog.* Reykjavík: Námsgagnastofnun.
- . 1999e. *Klar Parat, cd.* Reykjavík: Námsgagnastofnun,.
- Ásdís Lovísa Grétarsdóttir og Erna Jessen. 2007. *Tænk.* Reykjavík: Námsgagnastofnun.
- 2008. *Dejlige Danmark.* Reykjavík: Námsgagnastofnun.
- Dal, Michael. 2002. *De grundlæggende færdigheder.* Reykjavík: Islands pædagogiske universitet.
- . 2007. „Intersproget”. Kapitel 2.2 i *Drama og sprogundervisning.* Reykjavík: Islands pædagogiske universitet.
- Discovery Education´s Puzzlemaker.* [Uden år]. Lokaliseret den 20. november 2009 på <http://puzzlemaker.discoveryeducation.com/>
- Dvolder. 2007. *Dfilm.* Lokaliseret den 20.oktober 2009 på www.dfilm.com

Engel, Merete. 2000. „Krav til undervisningsmaterialer til tosprogede elever”. *Ufe Tema-nummer 2000*, s. 2-6. Redigeret af Kirsten Christensen og Merete Engel, Danmark: Ufe - Undervisere for tosprogede elever. Lokaliseret den 18. oktober 2009 på http://www.ufe.dk/ufe_tema_2000_02.php

Evrópsk tungumálamappa. 2006. Redigeret af Aldís Yngvadóttir og Erna G. Árnadóttir. Reykjavík: Menntamálaráðuneytið. Lokaliseret 7. December 2009 på www.nams.is/pdf/elp_lower_disa_2.pdf

Fjernundervisning i dansk som andetsprog. Lokaliseret den 20. november 2009 på <http://fjern-uv.dk>

Fox, Jill Englebright. [Án árs.]. *Back-to-Basics: Play in Early Childhood*. Lokaliseret den 14. november 2009 på http://earlychildhoodnews.com/earlychildhood/article_veiw.aspx?ArticleID=240

Hafdís Guðjónsdóttir, Matthildur Guðmundsdóttir og Árdís Ívarsdóttir. 2005. *Fagleg kennslu í fyrirrúmi*. Reykjavík: Höfundur (forfatterne).

Holm, Lars. 2000. „Kriterier for vurdering af undervisningsmaterialer til dansk som andetsprog for voksne”. Kapitel 20 i publikationen *På sporet*. Danmark: Undervisningsministeriet. Lokaliseret den 20. oktober 2009 på <http://pub.uvm.dk/2000/sporet/20.htm>

Hot Potatoes. Lokaliseret den 9. oktober 2009 på <http://hotpot.uvic.ca/>

Ingvar Sigurgeirsson. 1998. „Námsmat byggt á traustum heimildum”. Kapitel i i *Afmælisrit til heiðurs dr. Þuríði J. Kristjánsdóttir fv. prófessor við Kennaraháskóli Íslands*. Reykjavík: Kennaraháskóli Íslands.

-. 1999a. *Að mörgu að hyggja. Handbók um undirbíning kennslu*. Reykjavík: Æskan ehf.

-. 1999b. *Lifrof kennsluaðferðanna*. Reykjavík: Æskan ehf.

Ingvar Sigurgeirsson. [Uden år]. *Leikjavefurinn*. Lokaliseret den 14. november 2009 på <http://leikjavefurinn.is>

Intelligenserne kort fortalt. Danmark: Emu - Danmarks undervisningsportal. Lokaliseret den 21. november 2009 på <http://intelligenser.emu.dk/temani/mi/intkortfortalt.html>

Íslenska menntanetið. Lokaliseret den 20. oktober 2009 på <http://ismennt.is/verkefni/prof/>

Jubii-Postkort. Lokaliseret den 20. oktober 2009 på <http://postkort.jubii.dk>

- Kristensen Lars-Bo. 2005. „Vurdering af it-materialer - til dansk som andetsprog for voksne”. *Sprogforum*. Redaktør, blad nummer 35: Nanna Bjargum, Bodil Bjerregaard, Birte Dahlgreen, Annegret Friedrichsen og Lise Jeremiassen, s. 9-19. Danmark: Danmarks Pædagogiske Universitets forlag. Lokaliseret den 22. november 2009 på <http://inet.dpb.dpu.dk/infodok/sprogforum/spr35/Bo-Kristensen.pdf>
- Lund, Karen. 2001. „Undervisning af tosprogede elever – en sproglæreropgave”. *Ufe Tema-nummer 2001*. Redigeret af Merete Engel og Beata Engels Andersson. Danmark: Ufe - Undervisere for tosprogede elever. Lokaliseret den 18. oktober 2009 på http://www.ufe.dk/upn_public/print.php?id=327
- Menntamálaráðuneytið*. 2006. *Menntun dönsku-, ensku- og íslenskukennara í grunnskólum 2005 – 2006*. Samantekt úr könnun Menntamálaráðuneytis. Reykjavík: Menntamálaráðuneytið. Lokaliseret den 2. december 2009 på <http://bella.mrn.stjr.is/utgafur/menntunkennara2006.pdf>
- Námshagstofnun*. Lokaliseret den 25. november 2009 på www.nams.is
- Nerlov, Lise. 2005. „Det skal fungere i praksis! Om udvikling af materialer til sprogundervisning i grundskolen”. *Sprogforum*. Redaktør, blad nummer 35: Nanna Bjargum, Bodil Bjerregaard, Birte Dahlgreen, Annegret Friedrichsen og Lise Jeremiassen, s. 50-53. Danmark: Danmarks Pædagogiske Universitets forlag. Lokaliseret den 18. oktober 2009 på <http://inet.dpb.dpu.dk/infodok/sprogforum/spr35/Nerlov.pdf>
- Níhlén, Cecilia og Gardenkrans, Laurie. 1997. *Portfolio - Speak Out*. Reykjavík: Námsgagnastofnun.
- 1999a. *Portfolio, Teacher's Guide 1*. Björn Gunnlaugsson, þýddi. Reykjavík: Námsgagnastofnun.
- 1999b. *Portfolio, lydbænd*. Reykjavík: Námsgagnastofnun.
- 1999c. *Portfolio, My Portfolio Collection*. Reykjavík: Námsgagnastofnun.
- 2000a *Portfolio, Work Out*. Reykjavík: Námsgagnastofnun.
- 2000b. *Portfolio, Topic Books*. Reykjavík: Námsgagnastofnun.
- Parkay, Forrest W. 2006. *Curriculum And Instruction for Becoming a Teacher*. USA: Pearson Education.
- ReadWriteThink*. Lokaliseret den 9. oktober 2009 på www.readwritethink.org/materials/comic/indes.html

Rees, Shan og Helen Sunderland. 1994. „Evaluating a Syllabus”. I *ESOL Syllabus Design. Guidelines for Tutors of Bilingual and Multilingual Adults*, s. 40. USA: Language and Literacy Unit.

Rohde, Lilian. 2007. „Checkliste til vurdering af undervisningsmaterialer”. *Sprogforum*. Redaktør, blad nummer 35: Nanna Bjargum, Bodil Bjerregaard, Birte Dahlgreen, Annegret Friedrichsen og Lise Jeremiassen, s. 54-56, Danmark: Danmarks Pædagogiske Universitets forlag. Lokaliseret den 18. oktober 2009 på <http://inet.dpb.dpu.dk/infodok/sprogforum/spr35/Rohde.pdf>

Skype. Lokaliseret den 20. november 2009 på www.skype.com/download

Svendsen, Michael Pedersen. 2001. „Task Force, Et bud på kommunikativ undervisning”. *Sprogforum*. Redaktør, blad nummer 20: Michael Svendsen Pedersen, s.7-19. Danmark: Danmarks Pædagogiske Universitets forlag. Lokaliseret den 18. oktober 2009 på <http://inet.dpb.dpu.dk/infodok/sprogforum/spr20/msp.html>

Tornberg, Ulrika. 2001. *Sprogdidaktik*. København: L & R uddannelse A/S.

Þóra Björk Jónsdóttir. 2008. *Námsmat með áherslu á leiðsagnamat*. Reykjavík: Eigin útgáfa.

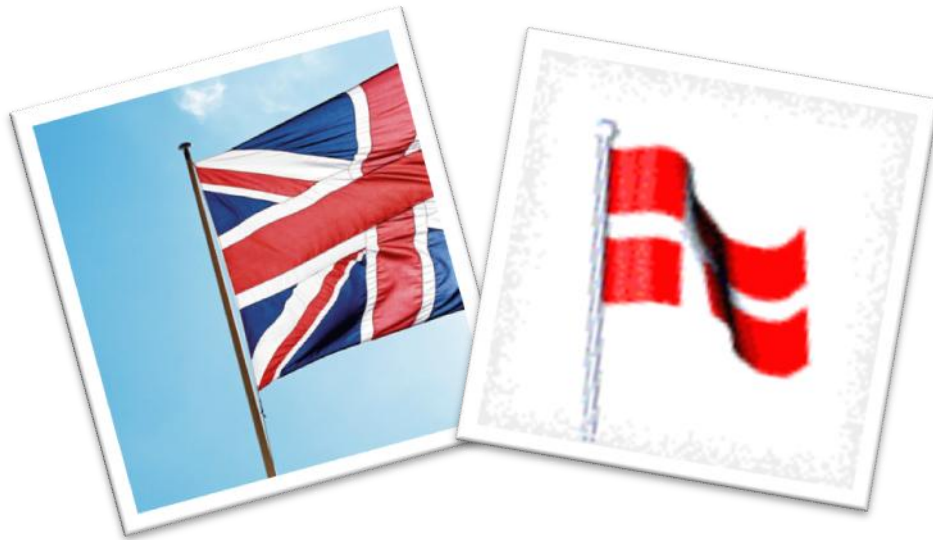
Wardle, Francis. [Án árs.]. *Play as Curriculum*. Lokaliseret den 14. november 2009 på http://www.earlychildhoodsnews.com/earlychildhood/article_view.aspx?ArticleID=127

Bilag 1 - Forside til spørgeskemaer

Rannsókn á námsgögnum fyrir byrjendakennslu í ensku og dönsku. Hluti af lokaritgerð til B.Eds prófs í Háskóla Íslands, Menntavísindasvið.

Spurningalistar lagðir fyrir skólastjórnendur, kennara, nemendur og foreldra barna í nokkrum grunnskólum á Íslandi.

Tekið skal fram að gætt verður fyllstu trúnaður og nafnleyndar í meðhöndlun gagna og greinargerð í ritgerðinni.

Takk fyrir að taka þátt

**Alice Petersen
Grunnskólakennarafræði
Háskóli Íslands, Menntavísindasvið
Haust 2009**

Bilag 2 - Spørgeskema for engelsk, skoleinspektører

1. I hvilken klasse begynder eleverne at lære engelsk i skolen?
Í hvaða bekk er byrjað að kenna ensku í skólanum?
2. Hvor mange engelsktimer er der pr.uge i begynderundervisningen?
Hversu margir enskutímar eru á viku í byrjendakennslu?
3. Hvad er skolens fagplan/struktur angående sprogundervisningen i engelsk?
Hver er skólastefnan varðandi tungumálakennslu fyrir byrjendur?
4. Har det betydning at have uddannede sproglærere i skolen?
Skiptir máli að hafa menntaða tungumálakennara í skólanum?
5. Andet som du vil nævne?
Annað sem þú vilt taka fram?

Bilag 3 - Spørgeskema for engelsklærerne

1. Hvilken uddannelse har du?

Hver er menntun þín?

2. Hvordan vil du beskrive *Portfolio* materialet?

Hvernig mundu þú lýsa *Portfolio* námsefnið?

3. Hvad mener du er nødvendigt for materialet for at fange og vedligeholde elevernes interesse for engelsk?

Hvað finnst þér mikilvægt í námsefni til að vekja og viðhalda áhuga nemenda á ensku?

4. Hvad er du specielt tilfreds med i forbindelse med *Portfolio* materialet?

Hvað ert þú sérstaklega ánægð/ur með í sambandi við *Portfolio* námsefnið?

5. Hvad er du specielt utilfreds med i forbindelse med *Portfolio* materialet?

Hvað ert þú sérstaklega óánægð/ur með í sambandi við *Portfolio* námsefnið?

6. Hvor meget taler læreren engelsk i undervisningstimerne?

Skala 1 – 9, 1 = ikke noget og 9 = hele tiden

Hversu mikið talar kennarinn ensku í kennslustundum?

Skali 1 – 9, 1 = ekki neitt og 9 = allan tímann

7. Andet som du vil nævne?

Annað sem þú vilt taka fram?

Bilag 4 - Spørgeskema for engelsk, eleverne

1. Køn: dreng pige

Kyn: strákur eða stelpa?

2. Hvad er du specielt tilfreds med i forbindelse med *Portfolio* materialet – *Speak Out* og *Work Out*?

Hvað ert þú sérstaklega ánægð/ur með í sambandi við *Portfolio* námsefnið- *Speak Out* og *Work Out*?

3. Hvad er du specielt utilfreds med i forbindelse med *Portfolio* materialet – *Speak Out* og *Work Out*?

Hvað ert þú sérstaklega óánægður með í sambandi við *Portfolio* námsefnið – *Speak Out* og *Work Out*?

4. Hvad mener du er nødvendigt for materiale for at fange og vedligeholde interessen for at lære engelsk?

Hvað finnst þér mikilvægt í námsefni til að vekja og viðhalda áhuga á ensku?

5. Hvordan går det at lære engelsk? Hvorfor?

Hvernig gengur þér að læra ensku? Afhverju?

6. Hvad er det sværeste ved at lære engelsk? Hvorfor?

Hvað er erfiðast við að læra ensku? Afhverju?

7. Hvad synes du er det mest nødvendige at lægge vægt på i engelskundervisningen?

Hvaða áherslu finnst þér mikilvægast í enskukennslu?

8. Hvor meget taler læreren engelsk i undervisningstimerne?

Skala 1 – 9, 1 = ikke noget og 9 = hele tiden

Hversu mikið talar kennarinn ensku í kennslustundum?

Skali 1 – 9, 1= ekki neitt og 9= allan tímann

9. Andet som du vil nævne?

Annað sem þú vilt taka fram?

Bilag 5 - Spørgeskema for engelsk, forældrene

1. Barnets køn: dreng pige

Kyn barnsins: strákur eða stelpa

2. Hvad er du/I specielt tilfreds med i forbindelse med *Portfolio* materialet i engelsk?

Hvað ert þú sérstaklega ánægð/ur með í sambandi við *Portfolio* námsefnið í ensku?

3. Hvad er du specielt utilfreds med i forbindelse med *Portfolio* materialet i engelsk – Speak Out og Work Out?

Hvað ert þú sérstaklega óánægður með í sambandi við *Portfolio* námsefnið i ensku – Speak Out og Work Out?

4. Hvad mener du er nødvendigt for materialet for at fange og vedligeholde elevernes interesse for engelsk?

Hvað finnst þér mikilvægt í námsefni til að vekja og viðhalda áhuga nemanda á ensku?

5. Er det nødvendigt for eleverne at lære både engelsk og dansk?

Er nauðsynlegt fyrir nemendur að læra bæði ensku og dönsku?

6. Andet som du/I vil nævne?

Annað sem þú/þið vilji taka fram?

Bilag 6 - Spørgeskema for dansk, skoleinspektører

1. I hvilken klasse begynder eleverne at lære dansk i skolen?
Í hvaða bekkur er byrjað að kenna dönsku í skólanum?
2. Hvor mange dansktimer er der pr. uge i begynderundervisningen?
Hversu margir dönskutímar eru á viku í byrjendakennslu?
3. Hvad er skolens fagplan/struktur angående danskundervisningen?
Hver er skólastefnan varðandi dönskukennslu fyrir byrjendur?
4. Har det betydning at have uddannede sproglærere i skolen?
Skiptir máli að hafa menntaða tungumálakennara í skólanum?
5. Andet som du vil nævne?
Annað sem þú vilt taka fram?

Bilag 7 - Spørgeskema for dansklærerne

1. Hvilken uddannelse har du?

Hver er menntun þín?

2. Hvordan vil du beskrive undervisningsmaterialet *Klar parat*?

Hvernig myndir þú lýsa *Klar parat* námsefninu?

3. Hvad mener du er nødvendigt for materialet for at fange og vedligeholde elevernes interesse for dansk?

Hvað finnst þér mikilvægt í námsefninu til að vekja og viðhalda áhuga nemanda á dönsku?

4. Hvad er du specielt tilfreds med i forbindelse med *Klar parat* materialet?

Hvað ert þú sérstaklega ánægð/ur með í sambandi við *Klar parat* námsefnið?

5. Hvad er du specielt utilfreds med i forbindelse med *Klar parat* materialet?

Hvað ert þú sérstaklega óánægð/ur með í sambandi við *Klar parat* námsefnið?

6. Hvor meget taler læreren dansk i undervisningstimerne?

Skala 1 – 9, 1 = ikke noget og 9 = hele tiden

Hversu mikið talar kennarinn dönsku í kennslustundum?

Skali 1 – 9, 1= ekki neitt og 9= allan tímann

7. Andet som du vil nævne?

Annað sem þú vilt taka fram?

Bilag 8 - Spørgeskema for dansk, eleverne

1. Køn: dreng pige

Kyn: strákur eða stelpa?

2. Hvad er du specielt tilfreds med i forbindelse med *Klar parat* materialet?

Hvað ert þú sérstaklega ánægð/ur með í sambandi við *Klar parat* námsefnið?

3. Hvad er du specielt utilfreds med i forbindelse med *Klar parat* materialet?

Hvað ert þú sérstaklega óánægð/ur með í sambandi við *Klar parat* námsefnið?

4. Hvad mener du er nødvendigt for materiale for at fange og vedligeholde elevernes interesse for dansk?

Hvað finnst þér mikilvægt í námsefni til að vekja og viðhalda áhuga nemenda á dönsku?

5. Hvordan går det at lære dansk? Hvorfor?

Hvernig gengur þér að læra dönsku? Afhverju?

6. Hvad er det sværeste ved at lære dansk? Hvorfor?

Hvað er erfiðast við að læra dönsku? Afhverju?

7. Hvad synes du er det mest nødvendige at lægge vægt på i danskundervisningen? Hvorfor?

Hvaða áherslur finnst þér mikilvægastar í dönskukennslu? Afhverju?

8. Hvor meget taler læreren dansk undervisningstimerne?

Skala 1 – 9, 1 = ikke noget og 9 = hele tiden

Hversu mikið talar kennarinn dönsku í kennslustundum?

Skali 1 – 9, 1=ekki neitt og 9= allan tímann

9. Andet som du vil nævne?

Annað sem þú vilt taka fram?

Bilag 9 - Spørgeskema for dansk, forældrene

1. Barnets køn: dreng pige

Kyn barnsins: strákur eða stelpa?

2. Hvad er du/I specielt tilfreds med i forbindelse med *Klar parat* materialet?

Hvað ert þú/þið sérstaklega ánægð/ur með í sambandi við *Klar parat* námsefnið?

3. Hvad er du/I specielt utilfreds med i forbindelse med *Klar parat* materialet?

Hvað ert þú/þið sérstaklega óánægð/ur með í sambandi við *Klar parat* námsefnið?

4. Hvad mener du/I er nødvendigt for materialet for at fange og vedligeholde elevernes interesse for dansk?

Hvað finnst þér/ykkur mikilvægt í námsefni til að vekja og viðhalda áhuga nemenda á dönsku?

5. Er det nødvendigt at elever lærer både engelsk og dansk?

Er nauðsynlegt fyrir nemendur að læra bæði ensku og dönsku?

6. Andet som du/I vil nævne?

Annað sem þú/þið vilji taka fram?

Bilag 10 - Vurdering af danskmateriale

Gátlista til að nota við mat á námsefni

Ingvar Sigurgeirsson, Að mörgu að hyggja s. 112-113

Heiti námsefnis: **Klar parat**

Höfundur/ar: Arnbjörg Eiðsdóttir, Bergþóra S. Kristjánsdóttir og Kristín Jóhannesdóttir

Útgefandi: Námsgagnastofnun

Útgáfuár: 1999

A. Texti	Já	Nei	? Aths.
1. Texti er við hæfi nemenda		X	
2. Hljóðbók fylgir efninu	X		
3. Lykilorð eru prentuð með breyttu letri			X
4. Lykilorð eru prentuð í upphafi eða niðurlagi hvers kafla	X		
5. Orðskýringar			X Ikke alle steder
6. Skilgreiningar (sé þær að finna) eru læsilegar og skiljanlegar			X Både og
7. Textinn er skrifaður á lípru og góðu máli			X Både og
B. Efni	Já	Nei	? Aths.
1. Efnið er í samræmi við námskrá		X	For meget grammatik
2. Uppbygging efnisins er rökrétt			X
3. Hugtakaskýringar eru skilmerkilegar og með dæmum		X	
4. Rétt sýnist farið með staðreyndir	X		
5. Líklegt er að nemendur skilji efnið		X	
6. Spurningar fylgja efnið	X		
7. Spurningar eru fjölbreyttar		X	
8. Efnið er líklegt til að vekja nemendur til umhugsunar		X	
9. Efnið er tengt daglegu lífi og umhverfi			X Ikke nok elevrelateret
10. Gerð er grein fyrir tilgangi og markmiðum	X		
11. Efnið er mikilvægt			X
C. Framsetning	Já	Nei	? Aths.
1. Efnisyfirlit fylgir	X		
2. Atriðisorðaskrá fylgir			X
3. Kaflar eru hæfileg langir		X	
4. Framsetning (uppröðun á síður) er skipuleg	X		
5. Framsetning er áhugavekjandi		X	Ensformigt
6. Myndir eru skýrar og fræðandi		X	Mangler billeder
7. Tölur og gróf eru til glöggvunar		X	Findes ikke i materialet

D. Verkefni	Já	Nei	? Aths.
1. Verkefnin gera kröfur til nemenda			X Både og
2. Verkefni tengjast vel öðru efni			X Både og
3. Verkefni eru fjölbreytt		X	
4. Verkefni eru við hæfi nemenda með misjafna getu		X	
5. Verkefnin eru líkleg til að vekja áhuga nemenda		X	
6. Verkefnin veita nægilega þjálfun		X	
7. Leiðbeingar eru skýrar og skilmerkilegar		X	
8. Nemendur eiga að geta leyst verkefnin upp á eigin spýtur		X	
9. Heimaverkefni fylgja		X	
10. Verkefni geta verið uppspretta nýrra viðfangsefna		X	
E. Fordómar	Já	Nei	? Aths.
Efnið er laust við staðalmyndir og fordóma gagnvart			
a... kynjum	X		
b... stéttum	X		
c... minnihlutahópum	X		
d... annara menningu	X		
F. Námsmat	Já	Nei	? Aths.
1. Próf eða önnur gögn til að nota við námsmat fylgja efninu		X	
2. Ljóst er hvernig best er að standa að námsmati			X Både og
G. Kennsluleiðbeiningar	Já	Nei	? Aths.
1. Kennsluleiðbeiningar eru fáanlegar með efninu	X		
2. Leiðbeiningar eru skilmerkilegar og gagnlegar	X		
3. Markmið eru skýr og skilmerkileg	X		
4. Bent er á heimildir og viðbótargögn			X Mátte være mere
H. Frágangur	Já	Nei	? Aths.
1. Bókband er sterkt	X		
2. Pappír er vandaður	X		
3. Letur er læsilegt			X Nogle steder for småt
I. Ýmislegt	Já	Nei	? Aths:
1. Þetta er nýjasta útgáfa af efninu	X		
2. Efnið var prófað í tilraunakennslu			X Ved ikke

Meginniðurstaða:

Bilag 11 - Svarresultater fra skoleinspektører angående skolestruktur for engelsk

Svar 1:

I skole A og B begynder engelskundervisningen i 3. klasse og i skole C begynder undervisningen i 4. klasse.

Svar 2:

I skole A er undervist i engelsk i 40 minutter, som bliver fordelt i mindre enheder, i skole B bliver der undervist i 40 minutter og i skole C i 80 minutter.

Svar 3:

I skole A mener man, at engelskundervisningen skal være en del af anden undervisning. Målet med engelskundervisningen er at præsentere eleverne for det engelske sprog gennem forskellige aktiviteter, hvor der tages hensyn til hver enkelte elevs faglige baggrund. I skole B er skolens struktur at begynde engelskundervisningen før, i 2. eller 3. klasse, og undervisningen skal foregå gennem leg, sang og samtaler. Læseplanen for engelsk bliver fulgt i målsætningerne. I skole C henvises til læseplanen for engelskundervisningen.

Svar 4:

I skole A fremhæves at det har betydning at sikre faglig arbejdsmåde i engelskundervisningen. I skole B fremhæves at uddannelse men ikke mindst erfaring har stor betydning. I skole C fremhæves at oftest eller næsten uden undtagelse er den lærer ansat til engelskundervisningen, som har godt fagligt kundskab, erfaring og som skoleinspektøren har tillid til.

Bilag 12 - Svarresultater fra engelsklærere

Kun lærerne i skole A og B gav sig tid til at svare deltage i undersøgelsen.

Svar 1:

I skole A har engelsklæreren B.Ed uddannelse fra Kennara Háskóli Íslands og i skole B er læreren ved at tage BA uddannelse fra Háskóli Íslands med engelsk som hovedfag og islandsk som bifag. Læreren regner med at blive udsrevet til jul 2010.

Svar 2:

I skole A beskriver læreren Portfolio materialet som et grundmateriale som passer godt til begynderundervisningen for engelsk, men ikke er nok for sig selv. I skole B beskriver læreren det som et godt materiale, men mangler flere grammatikopgaver, hvor reglerne bliver beskrevet og flere øvelser som eleverne kan lave.

Svar 3:

Lærerne i skole A og B fremhæver at materialet skal være varieret og sjovt, at der bliver lagt vægt på kommunikation i undervisningen gennem lege og spil. Materialet skal være elevrelateret uanset elevernes alder, f.eks. i forbindelse med elevernes interesser. Læreren i skole B fremhæver at materialet skal tage hensyn til elevernes kunnen, hvor både dygtige og mindre dygtige elever får passende opgaver, f.eks. korte eller længere tekster.

Svar 4:

Læreren i skole A mener at *Portfolio* materialets opbygning tager hensyn til færdighederne at lytte, at tale, grammatik og læseforståelse. Materialet er varieret men der bør være mere af alt. I skole B mener læreren at materialet er varieret med sjove temaer. De små temabøger (*Topic books*) er gode.

Svar 5:

Lærer A mener at nogle af emnerne ikke vækker elevernes interesse, da det er for barnligt. Specielt sangene som ikke passer til deres interesser. Elevbogen er uspændende, printet i sort/hvidt som ikke fanger elevernes interesse. Endvidere bør der være flere lytteøvelser og opgaverne skal være mere inddelt gradvist i lette og svære opgaver. Læreren brugte My Portfolio mappen i begyndelsen, men opgav at bruge den. Lærer B mener at lytteøvelserne ikke er spændende og sangene er ikke sjove. Endvidere at materialet skal gå mere i dybden med grammatik.

Svar 6:

Lærer A og B giver sig selv tallet 5, dvs. at de taler engelsk ca. halvdelen af undervisningen.

Svar 7:

Lærer A fremhæver endvidere at der bruges *Portfolio* på midterste klassetrin som grundmateriale, og mere materiale downloades fra internettet eller andre bøger. Læreren har ikke brugt *Portfoliomappen* men bruger *Topics books* en del. Eleverne synes oftest at de er gode, men læreren fremhæver at de er for svære for eleverne, som har sværere ved at lære engelsk. Mangler lettere materiale for disse elever.

Bilag 13 - Svarresultater fra eleverne angående engelsk

Svar 1:

Der er ikke forskel på svarene fra drengene og pigerne, så svarene bliver ikke inddelt efter køn og ikke efter skoler, undtagen svar til spørgsmål 8 angående, hvor meget læreren taler engelsk i undervisningen. Kønsfordelingen er 10 drenge og 14 piger.

Svar 2:

2 elever skriver ikke noget, 4 elever at det er sjovt at lære engelsk men fremhæver ikke om det er materialet som har betydning eller læreren, 1 elev fremhæver at lytteøvelserne er det bedste, 1 elev synes godt om sangene og lærer ordforrådet i emnerne hurtigt, 3 eleverne fremhæver at billederne er gode, 1 elev nævner at det indeholder et stort ordforråd, som man skal lære, 3 elever mener at *Portfolio* materialet er godt med gode forklaringer, 5 elever fremhæver at bøgerne er meget lette, 1 elev fremhæver at det lærer én at skrive rigtigt, 2 elever kan godt lide kryds og tværs og find ordene opgaver og 1 elev at man lærer meget af materialet.

Svar 3:

2 elever svarer at bøgerne er for lange, 3 elever fremhæver at der mangler flere forklaringer og man lærer mange ord som ikke bruges senere, 2 elever nævner at i lytteøvelserne tales der utydeligt

1 elev kan ikke lide sangene, 3 elever synes at bøgerne er for lette, 4 elever nævner ikke noget
1 elev nævner at der mangler flere lege i materialet, 1 elev nævner at der er for mange opgaver i hver time og 7 elever mener at bøgerne er kedelige, bl.a. barnlige, opgaverne ens og kedelige.

Svar 4:

4 elever skriver ikke noget, 1 elev vil lægge vægt på indlæringen af ord, 3 elever vil have materialerne sjovere, 6 elever mener at der skal lægges vægt på at eleverne lærer at tale mere engelsk, som de kan bruge i hverdagen og hvis de flytter til udlandet eller kan tale med turister, 10 elever fremhæver at bruge film, sange og lege i undervisningen og vil have at undervisningsmaterialet lægger mere vægt på mundtligheden i stedet for skriftlige opgaver.

Svar 5:

4 elever mener at det går dårligt med at lære engelsk, bl.a. fordi læreren ikke hjælper nok, mangler forklaringer, materialet er kedeligt og eleven gider derfor ikke lære engelsk, prøver skaber stress hos en af eleverne, som forårsager at eleven ikke kan huske det lærte, men det går

bedre i timerne. 20 elever mener at det går godt, bl.a. fordi eleverne ser engelske film, spiller computerspil, havde lært engelsk inden de begyndte i skole(2 elever), bruger sproget til hverdag, læreren hjælper og forklarer godt og de lytter til læreren og deltager aktivt i timerne. Af disse 20 elever nævner 1 af dem at det går godt med at lære engelsk, selvom bøgerne er kedelige, 2 elever nævner at bøgerne er gode og sjove og 2 elever nævner at det går godt, selvom de har svært ved retskrivningen.

Svar 6:

2 elever nævner at det sværeste at lære er retskrivning, 1 elev at forstå teksterne, 1 elev nævner at lære nye ord, 1 elev synes ikke engelsk er svært, fordi de har en god lærer (skole B), 11 elever synes at engelsk er let og nævner ikke noget som er svært, 8 elever nævner grammatik.

Svar 7:

4 elever nævner ikke noget, 2 elever mener at der skal lægges vægt på at skrive gloseliste i timerne, 5 elever mener at der skal lægges mere vægt på lege og film i undervisningen, 7 elever mener at lære at udtale ordene rigtigt har stor betydning i undervisningen, 1 elev vil lægge vægt på grammatik, 1 elev vil have flere forklaringer fra læreren og 4 elever mener at materialet skal være mere spændende og varieret, så de ville lære mere.

Svar 8:

I skole A giver 3 elever 7, 3 elever giver 8 og 2 elever giver 9, som giver et gennemsnit på 7,9. Læreren selv vurdering er på 5, så der er stor forskel på elevernes og lærerens svar. I skole B giver 2 elever 3½, 2 elever 7, 2 elever 8 og 1 elev 9, som giver et gennemsnit på 6,6. Læreren selv vurdering er 5, så der er en forskel på 1,6 mellem lærer og elever. I skole C giver 1 elev 5, 2 elever 8 og 6 elever 9, hvilket giver et gennemsnit på 8,3. Der er ikke svar fra læreren.

Svar 9:

1 elev mener at engelsk er super, 1 elev ønsker mig held og lykke med opgaven, 2 elever fremhæver at det er kedeligt at lære engelsk og andre elever skriver ikke noget.

Bilag 14 - Svarresultat fra forældrene for engelsk

Svar 1:

Kønsfordelingen er 1 dreng og 4 piger.

Svar 2:

2 forældre har ikke set materialet nok til at have kunne svare på hvad der er godt, 1 forælder synes at materialet er sjovt, 1 forælder synes at det er opsætningen er god, 1 forælder synes at det er godt at have elevbogen, hvor eleverne arbejder med ordforrådet og 1 forælder synes at materialet har gode forklaringer.

Svar 3:

4 forældre har ikke nok kendskab til materialet, 1 forælder synes at der er for mange svære ord for elever i begynderundervisningen og 1 synes at ordforrådet læres for hurtigt.

Svar 4:

1 forælder skriver ikke noget, 1 forælder synes at det er fængende, 1 forælder synes at der mangler flere samtaleøvelser, hvor eleverne lærer at kommunikere med hinanden om emner i forbindelse med dagligdagen og 3 forældre synes at der i undervisningen skal være mere aktiv og alle elever skal have passende materiale, med hensyn til sværhedsgrad. Læreren skal variere undervisningen og ikke kun arbejde i bøger.

Svar 5:

Alle forældrene synes at det er nødvendigt at lære begge sprog. Endvidere fremhæver 1 forældre at børn lærer engelsk meget unge, da de ser fjernsyn og spiller computerspil hvor de hører engelsk. Dansk er et af de nordiske sprog og ved at lære dansk knyttes landene sammen og børnene lærer også mere om kultur og samfund i undervisningen.

Svar 6:

Ingen svar

Bilag 15 - Svarresultater fra skoleinspektører angående skolestruktur for dansk

Svar 1:

I skole A begynder danskundervisningen i 6. klasse, i skole B i 7. klasse og i skole C i 5. eller 6. klasse, alt efter klassernes sammensætning, da de nogle gange bliver undervist sammen.

Svar 2:

I skole A bliver der undervist i dansk i 40 minutter, i skole B og C i 120 minutter.

Svar 3:

I skole A er samme målsætning som for engelsk, at introducere eleverne for det danske sprog gennem forskellige aktiviteter, hvor der tages hensyn til elevernes faglige baggrund. I skole B henvises til læseplanen for faget dansk. Nogle gange begynder danskundervisningen før, alt efter klassernes sammensætning. I skole C bliver der henvist til læseplanen for danskundervisningen.

Svar 4:

Angående spørgsmålet om det har betydning at have uddannede sproglærere, er samme svar for dansk som engelsk.

Bilag 16 - Svarresultater fra dansklærere

Kun lærere i skole A og B gav sig tid til at deltage i undersøgelsen.

Svar 1:

Lærer i skole A har B.Ed uddannelse fra Kennaraháskóli Íslands med dansk som hovedfag og islandsk som bifag. Lærer i skole B har B.Ed uddannelse fra Kennaraháskóli Íslands og har taget mange kurser, bl.a. i danskundervisning.

Svar 2:

Lærer i skole A mener at Klar parat materialet er på sin vis godt, f.eks. emner og indhold. Opsætning for eleverne er mangelfuld og det er et stort arbejde for læreren at vælge og vrage mellem opgaver som er passende for eleverne. Materialet begynder let, men forholdsvis hurtigt bliver emnerne for tunge for eleverne, der mangler sammenhæng mellem opgavernes sværhedsgrader. Lærer i skole B mener at materialet er godt og varieret, at det fanger oftest elevernes interesse. Materialet indeholder mange opgaver som oftest er gode, men *D-bogen* bruges ikke, da eleverne har andre kladdehæfter.

Svar 3:

Lærer A sætter sit svar op i punkter.

Materialet skal

- have sammenhæng og voksende tyngde
- vække elevernes interesse i forhold til alder, hvor der tages hensyn til deres interesser og det som eleverne på denne alder laver i deres fritid, f.eks. musik, computerspil, idræt, mode, mobiltelefoner, madkultur, teenagere, facebook osv.
- indeholde billeder og opgaver, som er lettilgængelige for eleverne, så de kan arbejde selvstændigt og bruge deres egne evner til at opdage tingene
- være i farve
- bruge it- og medier i undervisningen. Henvisninger i bøgerne med links til internettet bruge film for unge, f.eks. kortfilm med tilhørende opgaver, som skal laves i forbindelse med filmen
- indeholdernoveller, eller henviser til materialet som passer til emnerne i læsebogen. Novellerne skal fange elevernes interesser og ikke være for barnlige. Danskere udgiver

årligt mange bøger, hvor der helt sikkert findes bøger eller noveller som kan bruges i danskundervisningen

Lærer B fremhæver at materialet skal indeholde forskellige emner, som eleverne på disse klassetrin synes er spændende og fanger deres interesser. Dansk humor skal også være tilstede i bøgerne.

Svar 4:

Lærer A er specielt tilfreds med kapitel 1 – Mig selv, 6 – Op min lille Ole, 8 – Hvad er klokken, 10 - Tillykke og 11 – Totalt i kage. Lærervejledningen og undervisningsmetoder er for det meste gode og i nogle kapitler er idéerne gode, men behandlingen af emnerne er mangelfulde. Lærer B mener at materialet indeholder mange opgaver, som er nogenlunde varierende.

Svar 5:

Lærer A synes at materialet har farveløse bøger, opgaverne er for uklare og kræver at læreren forklarer meget, hvilket betyder at eleverne har svært ved at arbejde selvstændigt, lytteøvelserne er kedelige, næsten ingen musik, mangler opdatering og næsten ingen steder som læreren bliver henvist til mere materialer, andre og nemmere måder at lave opgaverne på og snakke om emnerne med eleverne. Lærer B er ikke tilfreds med cd'en. Læreren mener at der bør læses tydeligere og langsommere.

Svar 6:

Lærer A giver sig selv karakteren 7-8, hvilket vil sige at læreren taler dansk i ca. 75% af timens forløb. Lærer B giver sig selv karakteren 6-7, hvilket vil sige at læreren taler dansk i ca. 65% af timens forløb.

Svar 7:

Lærer A mener at Klar parat materialet er blevet for gammelt, barnligt og passer ikke til nutiden. Lærer B mener at materialet mangler farver, som er fængende for eleverne.

Bilag 17 - Svarresultat fra eleverne angående dansk materialet

Svar 1:

Der er ikke forskel på svarene fra drengene og pigerne, så svarene bliver ikke inddelt efter køn og ikke efter skoler, undtagen svar til spørgsmål 8 angående, hvor meget læreren taler engelsk i undervisningen. Kønsfordelingen er 10 drenge og 14 piger.

Svar 2:

4 elever nævner ikke noget godt, 2 elever nævner legene, som er i *B-bogen*, 2 elever synes at det er nemt at finde ud af, hvad der er vigtigt at kunne i bøgerne, 1 elev nævner at der både er læse- og elevbog, 4 elever nævner at opgaverne er gode, og 1 af dem er tilfreds med lytteøvelserne, 4 elever synes ikke at materialet er for svært, men nævner at de ikke er kommet ret langt i bøgerne, 7 elever synes at det er sjovt materiale, hvor de lærer meget.

Svar 3:

2 elever nævner at de skal lave for meget, 1 elev mener at der mangler flere oversættelser i bøgerne, 3 elever er utilfredse med lytteøvelserne, de mener at der tales for utydeligt, 1 elev fremhæver at prøverne er for svære, 2 synes at bøgerne er for svære, 1 synes at materialet er for ensformigt i længden, 11 elever nævner ikke noget, 1 elev er tilfredse med teksterne, 1 elev er utilfreds med teksterne og billederne, de skal være mere almindelige, 1 elev vil have flere lege og kryds og tværs, som vækker mere interesse for at lære sproget og bogen bliver sjovere.

Svar 4:

2 elever skrev ikke noget, 2 elever vil lære flere ny ord og arbejde med udtale, 5 elever lægger vægt på at lære at begå sig på dansk, hvis de rejser til Danmark, 1 elev vil læse flere forskellige tekster, 3 elever vil have et sjovt og spændende materiale, 11 elever vil lægge mere vægt på aktivitet gennem lege, spil og sange og vil bruge flere danske film i undervisningen.

Svar 5:

1 elev skriver ikke noget, 3 elever mener ikke at det går godt med at lære dansk, fordi sproget ikke interesserer dem, 2 elever synes at det går nogenlunde, 2 synes det går godt, fordi sproget ligner islandsk, 2 elever synes det er nemt, og de har dansk familie (forælder og bedstemor), 5 elever synes at det går godt, fordi de har gode dansklærere, 2 elev synes at det går godt, fordi materialet er nemt og godt, så de lærer meget af det, 6 elever synes at det går godt, fordi de følger godt med i undervisningen, 1 elev synes at det går godt, fordi eleven er interesseret i at lære

sproget, da eleven mener at sproget er underligt og gerne vil lære det bedre.

Svar 6:

2 elever skriver ikke noget, 5 elever ved ikke, hvad der er sværest, 1 synes at det er sværest at læse dansk, 6 elever synes at udtalen er sværest, 4 elever synes at retskrivningen er sværest, fordi ordene ikke staves som de siges og 6 elever synes at grammatikken er sværest.

Svar 7:

5 elever nævner ikke noget, 1 mener at materialet skal fange interessen for at lære sproget, 2 synes at materialet skal være sjovere, 1 elev vil have at læreren oversætter ord på tavlen, 4 elever vil have mere film og lege i materialerne, 1 elev vil have flere lytteøvelser, hvor der øves udtale, 9 elever vil lægge mere vægt på at lære udtale og retskrivning, 1 elev vil have variation i materialet.

Svar 8:

I skole A er der 1 elev som giver tallet 4, 1 elev giver tallet 6, 2 elever giver tallet 7, 3 elever giver tallet 8 og 1 elev giver $8\frac{1}{2}$ og et gennemsnit på 7,1. Lærernes selvsvurdering er $7\frac{1}{2}$, så der er ikke stor forskel på elevernes og lærerens svar. I skole B giver 1 elev tallet 4, 3 elever giver tallet 6, 2 elever giver tallet 7 og 1 elev giver tallet 9, hvilket giver et gennemsnit på 6,4. Lærerens selvsvurdering er $6\frac{1}{2}$, så forskellen er kun 0,1 mellem svarene. I skole C giver 1 elev tallet 3, 2 elever giver tallet 6, 3 elever giver tallet 7, 1 elev giver tallet 8 og 2 elever giver tallet 9, hvilket giver et gennemsnit på 6,9. Intet svar fra læreren i skole C, så ikke mulighed for sammenligning.

Svar 8:

23 elever skriver ikke noget og 1 elev synes at det er udmærket at lære dansk.

Bilag 18 - Svarresultat fra forældrene for dansk

Svar 1:

Kønsfordelingen er 1 dreng og 4 piger.

Svar 2:

1 forælder har ikke kendskab til materialet, 1 forælder synes materialet er godt og varieret, 1 forælder synes at eleverne lærer et godt ordforråd, 3 forældre synes at det er godt at hver elev får udleveret en cd med lytteøvelser, så de har mulighed for at lytte flere gange, derved lære udtale bedre og en god forandring i lektier at kunne lytte istedet for at læse.

Svar 3:

4 forældre skriver ikke noget, 1 forælder synes ikke materialet er motiverende og fremhæver at der mangler f.eks. vittigheder og opgaver med billeder, så eleverne vedligeholder deres interesser for at lære sproget og 1 forælder skriver mere om undervisningen angående lytteøvelserne, hvor eleverne skal sætte kryds ved N – M – S alt efter hvordan de forstår det talte. Barnet har hjemme fortalt at lytteøvelserne ikke bliver oversat eller indholdet forklaret. Der tænkes på om det har nogen betydning i det hele taget og bedre at undlade denne del af lytteøvelserne, hvis eleverne alligevel ikke får forklaret hvad der bliver sagt.

Svar 4:

1 forælder skriver ikke noget, 1 forælder lægger vægt på at materialet er fængende og interessant, 1 forælder at materialet er afvekslende, 2 forældre nævner at materialet sættes i forbindelse med hverdagen, så eleverne hurtigere lærer ord om ting som de bruger i hverdagen og 1 forælder synes undervisningen skal være mere aktiv og alle elever skal have passende materiale, med hensyn til sværhedsgrad. Læreren skal variere undervisningen og ikke kun arbejde i bøger.

Svar 5:

Samme svar som for engelsk, se bilag 14, og 1 forælder nævner endvidere at det måske er en god idé at have et sprog som valgfag på de ældste klassetrin, f.eks. tysk eller fransk.

Svar 6:

Ingen svar.